Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Over letteren requisitoriaal ten dienste der justitie in strafzaken

https://hdl.handle.net/1874/301497

OVER

LETTEREN REQUISITORIAAL

TEN DIENSTE DER JUSTITIE

IN

STRAFZAKEN.

SPECIMEN JURIDICUM INAUGURALE

DE

LITTERIS REQUISITORIALIBUS IN CAUSIS CRIMINALIBUS,

QUAS,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

EX AUCTORITATE RECTORIS MAGNIFICI

PETRI HARTING,

MEDIC. ET ART. OBSTETR. DOCT. ET IN FACULTATE PHILOSOPHICO-MATHEMATICA PROF. ORD.,

NEC NON

AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI CONSENSU

ET

NOBILISSIMAE FACULTATIS JURIDICAE DECRETO,

Pro Gradu Doctoratus

SUMMISQUE IN

JURE ROMANO ET HODIERNO HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

IN ACADEMIA RHENO-TRAJECTINA

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS,

ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTIT

ROBERTUS CAROLUS NIEUWENHUYS,

Amstelodamensis.

A. D. XXVIII M. JUNII, A. MDCCCLVIII, HORA II.

Trajecti ad Rhenum,

APUD L. E. BOSCH ET FILIUS.

MDCCCLVIII.

OVER

LETTEREN REQUISITORIAAL

TEN DIENSTE DER JUSTITIE

IN

STRAFZAKEN.

AKADEMISCH PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

DOCTOR IN DE REGTEN

DOOR

R. C. NIEUWENHUYS.

AAN

MIJNE DIERBARE MOEDER.

INHOUD.

INLEIDING. Bl.

§ 1. Begrip 1

§ 2. Benaming 2

HOOFDSTUK I. Geschiedenis.

§ 1. Romeinsch Regt 4

§ 2. Middeneeuwen 8

§ 3. Oud-Fransch regt 10

§ 4. Oud-Hollandsch regt 16

§ 5. Omwenteling van 1795 28

§ 6. Militaire Regtspleging 32

HOOFDSTUK II. Hedendaagsch regt.

§ 1. Fransch regt 36

§ 2. Nederlandsch regt 56

§ 3. Internationaal regt 86

Bijlagen 95

INLEIDING.

§ 1. *Begrip.*

Niet zelden komt het voor, dat eene regtshandeling moet verrigt worden, of een vonnis ten uitvoer gelegd, in eene plaats gelegen buiten het ressort van den regter, met de kennisneming van een geding belast. Eerst heeft de gewoonte, later de wet te weeg gebragt, dat de regtbank in die gevallen den regter van de plaats, waar zoodanige handelingen moeten geschieden, verzoekt om daartoe over te gaan.

Die opdragt van sommige ambtsverrigtingen door den eenen regter aan den anderen, komt voor én in de burgerlijke regtspleging én in den loop van eene strafvordering.

Wij willen ons, uit hoofde van den omvang van het onderwerp, tot de laatste bepalen, en daaruit de meest voorkomende gevallen behandelen. Deze zijn:

1°. Het hooren van getuigen.

2°. Het ondervragen van een beklaagde.

3°. Het onderzoeken en mededeelen van stukken.

4°. Huiszoeking en andere geregtelijke plaatsopneming.

5°. Het opsporen en uitleveren van misdadigers.

§ 2. *Benaming.*

Het verzoek tot zulke ambtsverrigtingen geschiedt door middel van brieven, onder verschillende benamingen bekend. Zij heeten in het Latijn: *litterae requisitoriales* of *litterae mutui compassus* (1), welke namen echter van lateren datum dan het Romeinsche regt schijnen te zijn, alwaar kortweg gesproken wordt van *litterae* of *epistolae publicae;* bij sommige schrijvers, onder anderen bij FARINACIUS, komt de benaming voor van *litterae subsidiales sive remissoriae* (2); in

(1) MERULA, *Synopsis Praxeos Civilis*, 's Gravenhage 1646 p. 534.

(2) FAUSTIN HÉLIE, Traité d'Instr. Crim. vol. 5 ch. 12 (1853).

ons oud regt komen zij voor als *verzoekbrieven* of *letteren requisitoriaal.*

De Duitschers spreken van *Requisitions-* of *Hülfs-schreiben;* in de Geldersche landdags-recessen van 24 Mei 1603 leest men ook de uitdrukking *compas-brieven* (1).

De *Steck-Briefe* behooren deels hier ook toe.

In Frankrijk vinden wij eene geheel andere benaming, te weten die van *commission rogatoire*, afkomstig van het Fransche *commettre*, hetwelk van de zijde van den eenen regter jegens den ander plaats vindt, en van het Latijnsche *rogare.* Enkele malen vindt men ook *lettres rogatoires.*

(1) SCHRASSERT, Practicae Observationes 2e dl. pag. 705.

HOOFDSTUK I. GESCHIEDENIS.

§ 1. *Romeinsch regt.*

Ons onderwerp wordt, wel is waar, in het Corpus Juris niet uitvoerig en volledig behandeld, zelfs is hetgeen er in voorkomt, slechts middellijk in verband te brengen met het gebruik der letteren requisitoriaal, zooals die sedert in zwang zijn geraakt; maar toch zijn hier en daar plaatsen te vinden, welke aantoonen, dat het verleenen van regtshulp door den eenen magistraat aan den anderen bij de Romeinen niet geheel en al onbekend was.

Er wordt in Novella 17, *de mandatis Principum*, in c. 14, handelende over het uitleveren van voortvlugtige *agricolae*, gesproken van *publicae litterae* van den praeses der provincie waar de *agricola* te huis behoort, tot den praeses der provincie waarheen de *agricola* zich begeven heeft; daar heet het: „Quodsi agricolae in aliis pro„vinciis esse dicantur, *publicis litteris* ad praesides „provinciarum illarum utere, ut illi agricolas, qui

„eo confugerunt, confessos aut convictos dominis „tradant, et in provinciam, cui praees, reducant, „atque in contumaces graviter animadvertas im- „ponendo iis, ut resarciant redituum defectionem."

In Novella 134, *de vicariis etc.*, c. 5 wordt meer in 't algemeen gehandeld over voortvlugtige misdadigers. Nadat eerst aan de praesides voorgeschreven is den misdadiger „legitimis edictis" op te roepen, lezen wij verder: „Si vero eum „in alia provincia degere constet, jubemus, rec- „torem provinciae, in qua eiusmodi delictum „committi contigerit, *publicam epistolam* mittere „ad eius provinciae praesidem, in qua persona „delinquens degit, illum vero, qui *publicas lit- „teras* accipit, suo et cohortis suae periculo talem „comprehendere, eumque ad praesidem provin- „ciae, in qua peccavit, transmittere, poenis „legitimis subiiciendum."

Vervolgens wordt er boete bedreigd tegen hem, die geen gevolg aan eene dergelijke *publica epistola* mogt hebben gegeven. Is de nalatigheid echter *lucri causa* geschied, dan wordt de magistratus van zijn ambt ontzet (cingulo privatur) en verbannen.

Uit deze voorschriften blijkt, dat bij de Romeinen even als thans bij ons, de verpligting bestond om aan de *litterae* of *epistolae publicae* te voldoen.

De evengemelde plaatsen handelen alleen over uitlevering; het schijnt echter vrij zeker te zijn, dat het hooren van getuigen ook wel geschiedde door een ander overheidspersoon dan door dengene voor wien het geding hangende was. De volgende plaatsen zullen dit gevoelen staven; wij lezen namelijk l. 3 D. *de testibus* § 4 „Gabinio „quoque Maximo idem princeps (*Hadrianus*) in „haec verba rescripsit: Alia est auctoritas praesen„tium testium, alia testimoniorum, quae recitari „solent: tecum ergo delibera, ut, si retinere eos „velis, des eis impendia." § 6. Testes non „temere evocandi sunt per longum iter, et multo „minus milites avocandi sunt a signis vel mune„ribus perhibendi testimonii causa."

Uit het laatste gedeelte dezer paragraaf blijkt, dat de reciprociteit bij het oproepen der getuigen werd in acht genomen, wij lezen toch: „Divi „fratres rescripserunt: Quod ad testes evocan„dos pertinet, diligentiae judicantis est explorare, „quae consuetudo in ea provincia, in qua judi„cat, fuerit; nam si probabitur, saepe in aliam „civitatem testimonii gratia plerosque evocatos, „non est dubitandum, quin evocandi sint, quos „necessarios in ipsa cognitione deprehenderit, qui „judicat."

Novella 90 *de testibus*, c. 5 leert, dat in het hooren van getuigen onderscheid werd gemaakt

tusschen burgerlijke en strafzaken, en dat in de laatste, waar het de gewigtigste belangen der ingezetenen betreft, hun leven, vrijheid, eer en goed, de getuigen immer persoonlijk moesten gehoord worden door den regter met de kennisneming der zaak belast. Het slot van dit caput is: „Haec omnia de quaestionibus pecuniariis „intelligantur. In criminalibus enim, ubi ma„ximae res in periculo sunt, testes omnimodo „coram judicibus praesentes esse, quaeque sciunt „edocere debent ubi et tormentis forte, et omni „reliquae observationi locus erit."

Ook beroept men zich tot bewijs van dit onderscheid op de *Auth. Qua in provincia*, Cod. III. 15.

De verdere plaatsen uit het Romeinsche regt, die door de schrijvers bij de aanwijzing van den oorsprong der letteren requisitoriaal plegen aangehaald te worden en welke meer of min daarmede in verband schijnen te staan, zijn de navolgende: l. 20 D. de jurisdict.; l. 15 D. de re judic. pr.; l. 5 § 12 D. de reb. eor. qui sub tut; l. 3 § ult. D. de testibus; l. 14 C. de testibus; l. 13 § 3 C. de judiciis; l. 2 C. de interd.; l. 18 C. de fide instrum.; Nov. 15 c. 5; Nov. 86 c. 1.

§ 2. *Middeneeuwen.*

In het tijdperk dat op de slooping van het Romeinsche rijk volgt, vinden wij het gebruik der *letteren requisitoriaal* in het, veelal op de beginselen van het Romeinsch, gegrond Canonisch regt behouden (1), en meer en meer algemeen in Europa in gebruik. Zoo leeren wij uit DUCANGE *Glossarium mediae et infimae Latinitatis*, in voce: *Litterae* dat zij met name in Hongarije gebezigd werden. Daar komen zij voor als eene der soorten van *Recaptivatoriae Litterae* welke verdeeld werden in *Requisitoriae*, *Reapprehensoriae*, *Reincorporativae*, *Redintegrativae*. Ook werden zij eenvoudig genoemd *Rogatoriae Litterae*, en wel in geestelijke zaken de zoodanige „quae ad „summum Pontificem vel Metropolitanum a Clero „et Plebe mittuntur ut electum consacrent Epis„copum." Ook komt de benaming voor: „*Litterae „de Rogamus*, sic dictae a verbo *Rogamus* in iis „inseri solito. Statuta Eccl. AEduensis a° 1468 „apud Martene, tom. 4 Anecd. col. 510: Om„nibus et singulis Ecclesiarum rectoribus civitatis „et dioecesis auctoritate dicti D. Cardinalis Aed„uensis Episcopi inhibetur ne aliquas Literas de

(1) Zie FOELIX, Traité du droit international privé. Edit, Demangeat, Paris 1856 tome I p. 437.

„Rogamus, aut quascumque alias literas extranei „judicis exsequi praesumant absque ipsius D. „Card. Episcopi aut Vicariorum seu officialis „ejus speciali mandato."

Ten aanzien der dagvaarding en opzending (remissio) wegens geestelijke misdrijven buiten het regtsgebied der woonplaats, vindt men ter loops eenige aanmerkingen en bedenkingen van den Nederlandschen regtsgeleerde der veertiende eeuw, PHILIPPUS DE LEYDEN, *de Cura Reipublicae* Amstelodami 1701 casus 58 pag. 128: „Si enim „aliqui in spiritualibus deliquerint et citentur, „*Trajecti* excipiunt, quod tenentur respondere „coram Provisore partium suarum nec extrahendi „sunt; quia illa tractio videtur solum fieri causa „vexationis."

Wat het wereldlijk regtsgebied betreft, in strafzaken zorgde men in die tijden bij het uitleveren van gevangenen, om te doen blijken dat die uitlevering vrijwillig en op verzoek geschied was, zonder voor het vervolg regten toe te kennen aan dengene aan wien de misdadiger was uitgeleverd. Zoo wordt bij MATTHAEUS, *de jure gladii* cap. VII, pag. 56 melding gemaakt van een brief van PHILIPS, Hertog van Bourgondië, aan den Heer van Montfoort, gedagteekend 11 Oct. 1434, waarin hij spreekt van het uitleveren van een dief door laatstgemelde en hem belooft, dat dit hem „nergens

„afterdeel noch praejudicie wesen noch dragen en „sal namaals in den rechten van sijne Heerlijck- „heyt voorsz. maar sal wesen behoudelyck syns „rechts in alle manieren, dat wij 't hem met „onsen voorbrieven besegelt ende gegeven hebben „sonder argelist."

Wij hebben hier derhalve een voorbeeld van de in latere dagen zoo gebruikelijke *acten van non praejudicie*, tot bewijs dat zoodanige vergunning was geschied ongehouden en meer, gelijk men zeide, *ex comitate*, uit vriendschap en beleefdheid, dan wel uit noodzakelijkheid (1).

§ 3. *Oud-Fransch regt.*

In het voormalig, uitgestrekt en in tallooze jurisdictien verdeeld, Frankrijk was het gebruik der *commissions rogatoires* nog menigvuldiger dan in de Nederlandsche republiek, dat der *letteren requisitoriaal*. Wij achten het noodig bij het vroegere Fransche regt opzettelijk stil te staan, uit hoofde der blijkbare verwantschap tusschen de aldaar geldige vormen van regtspleging, en die welke hier te lande werden in acht genomen en ook, omdat, naast het Romeinsche en het

(1) Vergelijk P. Vromans, *Tractaat de foro competenti*, 5e druk Leiden 1736, pag. 96 volg.

Oud-Hollandsche regt, het voormalige Fransche regt zoo in het algemeen, als bepaaldelijk met opzigt tot ons onderwerp, in de hedendaagsche Nederlandsche wetgeving sporen heeft achter gelaten.

Naar alle waarschijnlijkheid nog vroeger dan in onze Provinciën, verleenden de verschillende geregtshoven in Frankrijk elkander hulp, zoodat de *commissions rogatoires* aldaar van zeer ouden oorsprong zijn. In den *Grand Coutumier* liv. II, ch. 2 (1) vinden wij het eerst de *commissions rogatoires* onder dien naam vermeld, en nog ouder moet de gewoonte geweest zijn, dat de eene regter den anderen eenige ambtsverrigting opdroeg. Dit gaf aanleiding tot grove misbruiken, wegens de onkunde en ongeschiktheid der hoogere regterlijke ambtenaren, die alles overlieten aan hunne stedehouders (lieutenants), welke hen zelfs op de teregtzittingen vertegenwoordigden. In 1388 werd aan die ambtenaren bevolen in persoon hunne betrekking waar te nemen, behalve in het geval van wettige verhindering; echter verdween het misbruik eerst geheel en al onder François I.

Er werd, in den geest van het Romeinsche

(1) Aangehaald bij Dalloz, *Répertoire de Jurisprudence* in voce *Instruction Criminelle no.* 570.

regt, bij het hooren van getuigen onderscheid gemaakt tusschen civile en criminele zaken, en als algemeene regel was aangenomen, dat de delegatie in strafzaken niet kon plaats hebben, zelfs niet in het voorloopig regterlijk onderzoek (1). Echter werden op dezen regel weldra vele uitzonderingen gemaakt, waarin het vrij stond de instructie aan een ander op te dragen.

Deze gevallen waren:

1°. Het hooren van getuigen wonende buiten het ressort van den Regter met het onderzoek der zaak belast; evenwel geschiedde dit alleen wanneer de getuigen wettige redenen van verschooning hadden om in persoon te verschijnen. Ook gaf men rogatoire commissien aan buitenlandsche regters, tot het hooren van getuigen, over welke men geen regtsdwang had. Dit noemde men „donner une commission *in partibus*." Ook delegeerde men tot het wederhooren (récoler) der getuigen. Als men op geene andere wijze achter de waarheid kon komen, droeg men somtijds den last op tot eene confrontatie. In dit geval beval de regter den beschuldigde over te brengen naar de plaats waar de getuige, die buiten staat was om over te komen, zich bevond, en zond men aan den ge-

(1) Jousse, *Traité de Justice Criminelle*, tom 3 p. 151.

delegeerden regter afschrift van het afgenomen verhoor. Zoo werd in Maart 1752 een beschuldigde, wiens regtsgeding hangende was voor het Parlement van Dyon, naar Orleans overgebragt, om hem met een beruchten dief die daar in de gevangenis zat, te confronteren. Het Hof had, ten einde deze confrontatie te bewerkstelligen, eene rogatoire commissie gerigt tot den Lieutenant-criminel van Orleans. Men kon ook delegeren tot het ondervragen van den beschuldigde, wanneer deze buiten het gebied van den regter met het onderzoek der zaak belast, aangehouden, en buiten staat was om vervoerd te worden.

Dit alles evenwel had slechts plaats bij zware misdaden en in spoed vereischende gevallen. Bij geringe misdrijven, wanneer de beklaagde niet in hechtenis zat, wachtte men gewoonlijk het herstel van den getuige af. Dat dit nu en dan niet vrij was van bezwaar, behoeft geen betoog.

2°. Delegeerde men, wanneer men personen van een hoogen rang, als getuigen moest ondervragen of confronteren. Ook dit niet zeldzaam gebruik gaf aanleiding tot moeijelijkheden wegens artikel 3 van titel 6 der Ordonnantie van 1670, die geen onderscheid van personen maakte. Tegenwoordig is het getal van zoodanige personen, zooals later zal blijken, dan ook zeer beperkt.

3°. Was zulke opdragt van ambtsverrigting

noodig, wanneer eene verificatie van geschriften in zake van valschheid moest geschieden. Men kon den regter der plaats belasten om die vergelijking en dat onderzoek door deskundigen (Experts) te doen verrigten, volgens art. 8 van den titel *du faux* van de Ordonnantie van Julij 1737, in verband met art. 5 titel 12 der Ordonnantie van 1667 (1).

Nogtans was hierover verschil van gevoelen, daar eenige schrijvers beweerden, dat de vergelijking moest plaats hebben voor den regter die met de instructie der zaak belast was, dewijl de stukken gemakkelijk konden worden overgezonden.

Maar het gebruik wilde dit anders, voornamelijk dewijl het gevaarlijk kon zijn gewigtige stukken te vervoeren.

4°. Werd het uitleveren van misdadigers door middel van rogatoire commissiën verzocht.

Reeds vroegtijdig bezigde men verschillende benamingen bij het delegeren van den eenen regter door den ander, naarmate van hunnen rang. Wanneer de regter die delegeerde, niet van hoogere waardigheid was dan de gedelegeerde, sprak men van eene *commission rogatoire*. De parlementen echter en andere aanzienlijke collegiën

---

(1) Vergelijk hierbij art. 293 en 299 van het Wetboek van Strafvordering.

gaven nooit rogatoire commissiën, zelfs niet buiten hun ressort; zij belastten eenvoudig de lagere regterlijke ambtenaren (commettre). Dit deden ook de *baillis royaux* en andere voorname regterlijke ambtenaren, doch slechts tegenover de regters van hun ressort (1). Men noemde dit *la commission simple*. Zie verder JOUSSE, *Justice criminelle*, t. 3, pag. 154 en de aldaar aangehaalde Ordonnantie van 1667, t. 10, art. 1, n°. 4. Bij overlevering zijn deze benamingen in den Code d'Instruction Criminelle behouden, doch de werking der verschillende rogatoire commissiën is dezelfde.

JOUSSE, die in de tweede helft der vorige eeuw schreef, somt de pligten van den gedelegeerden regter op, welke hierop neerkomen:

1°. De gedelegeerde regter kan niet gaan buiten de grenzen van den hem verstrekten last.

2°. Hij kan niet subdelegeren of zijne commissie aan een ander opdragen.

3°. Hij kan buiten zijn regtsgebied niet tot de instructie overgaan, als hij geene andere commissie heeft dan van een Baljuw of ander ondergeschikt regter; daartoe zoude hij eene commissie noodig hebben van den Groot-Zegelbewaarder.

---

(1) DALLOZ, *Répertoire de Jurisprudence*, in voce *Instruction Criminelle* n°. 571.

4°. Hij kan de getuigen noodzaken verklaring te komen afleggen.

5°. De tot instructie van het geding van een gevangen beschuldigde, gedelegeerde regter, kan dien niet op eigen gezag, na het verhoor, vrij laten.

6°. De gedelegeerde regter kan geene procedure wegens nietigheid van onwaarde verklaren.

7°. De in criminele zaken gedelegeerde regter kan, even als ieder ander, gewraakt worden.

8°. Alvorens tot eenige daad van instructie over te gaan, moet hij de rogatoire commissie aannemen, en onder die commissie melding maken van de aanvaarding.

9°. Nadat hij den last volbragt heeft, moet hij de processtukken verzegeld aan den regter, die hem gecommitteerd heeft, doen geworden, zonder iets onder zich te houden, behalve de minuut.

Het spreekt van zelf, dat deze delegatiën geschiedden ten koste der partij die ze verzocht had, of ten koste der schatkist, wanneer er geene civile partij was.

§ 4. *Oud-Hollandsch regt.*

Het gebruik der *letteren requisitoriaal* of *verzoekbrieven* was, zooals wij straks zeiden, in de

Vereenigde Nederlanden zeer algemeen, en was te meer eene behoefte, wegens de verscheidenheid en onafhankelijkheid van regtspraak in de provinciën, die naar de beginselen der Unie ieder oppermagtig waren; en in zoovele gemeenten, die zich ieder op zich zelf bijna souverein waanden. Deze brieven werden of aan deze of gene bepaalde regters gerigt, of wel waren het opene brieven, *ad omnes judices*. Dit laatste had meest plaats om de gevangenneming van voortvlugtige misdadigers, wier verblijf men niet wist, te bevorderen.

Volgens de definitie, welke wij in den *Woorden-Tolk* van Mr. THYMON BOEY, 's Hage 1773, vinden, waren *„letteren requisitoriaal*, eigentlijk het verzoek „dat de eene regter aan den anderen doet, om „des verzoekers gewijsde ter executie te leggen."

Het gebruik bragt doorgaans mede, dat men aan elkanders verzoek gevolg gaf en elkanders vonnissen eerbiedigde.

Dit deden in Holland de steden over en weder; ook werden vonnissen in Utrecht gewezen, in Holland ten uitvoer gelegd, zonder kennis van zaken; doch *niet* de vonnissen van Gelderland, daar de steden en regtbanken van die provincie, even als die van Overijssel, geen gezag van vreemde vonnissen erkenden. Het gezegde betrekkelijk den onwil der Geldersche regtscolle-

giën, wordt bevestigd door de *Practicae observationes* van J. SCHRASSERT, Harderwijk 1736, waar hij in het 2e dl. pag. 703 aanmerkt, dat *letteren requisitoriaal* en *executoriaal* van vreemde Gewesten in Gelderland niet toegelaten werden; tot bewijs haalt hij eene uitspraak aan van het Hof van Gelderland van 15 Oct. 1611 aldus luidende: "Op die brieven requisitoriael van "de Heeren President en Raden van den Hoogen "Rade van Holland, Zeeland en West-Vriesland, "verzoekende op die Heerlijkheid Weerdenberg "executie van seekere sententie uyt kragt van "submissie eerst bij den Hove Provinciael van "Holland, en daarna in cas d'appel bij haar "E. gepronuntieert tusschen Vrouwe GLAUDE "VAN LYDEKERCKE, Vrouwe tot Courbeecke, "weduwe wijlen OLIPHIERS VAN DEN TEMPEL, "in sijn leven Heere tot Courbeecke, ter eenre, "en Vrouwe ELISABETH VAN ARCKEL, Vrouwe tot "Castre, Heuckelom en Weerdenberg, ter andere "zijden. Het Hoff en kan om redenen 't ver- "zoek in desen gedaan niet accorderen."

Er schijnt echter op dit punt veel onzekerheid in het Geldersche regt bestaan te hebben; zoo werd bij eene beschikking van het Hof van den 12 Mei 1598 toegestaan eene *"sententie des Leen- "hoves des Praesten van Deventer"* ten uitvoer te leggen, welke zaak ter tafel van de Staten van

Gelderland gebragt zijnde, hebben de leden van het kwartier van Nijmegen en van het graafschap Zutphen zich, naar het verhaal van SCHRASSERT, voor de uitvoering verklaard, die van de Veluwe daar tegen. — Ook gold ten aanzien van het buitenland de algemeene regel, dat sententien, door vrienden en bondgenooten gewezen, ten uitvoer moesten worden gelegd; er werd echter veelal naar Regten en Costumen verwezen.

Uit een advies, voorkomende in het *Nieuw Nederlandsch adviesboek van* VAN DER KOP, 2e dl. pag. 530, uitgebragt te 's Gravenhage den 21 Junij 1711 door zes regtsgeleerden en goedgekeurd door drie vermaarde Leidsche Professoren (1), blijkt, dat naar hun gevoelen, geene verpligting bestond voor de Hooge Overheid van een land om ten *verzoeke* of *requisitie* van een Vorst van een anderen Staat een voortvlugtige te doen vatten en over te zenden; dat deze verpligting zelfs niet bestond, niet alleen *niet* zooals in het advies luidt: „ten respecte van *andere* provincien „in de *Unie* mede begrepen, maar ook van steeden tot de *Generaliteit* behorende, ja zelfs van „de *eene stad* omtrent de *andere* alhier in Holland: „en alhoewel hetzelve, *ex urbanitate et debitis „circumstantiis*, ook wel geaccordeert zoude kon-

(1) JOHAN VOET, P. R. VITRIARIUS en GERARD NOODT.

„nen werden, om iemand de straffe te doen draa-
„gen ter plaatze, daar het delict geperpetreert is,
„zoo word zulks niet anders geüseert als naadat
„de Regter van het *Domicilium* van den *geäccu-*
„*seerden* zich volkomenlijk omtrent het *crimen*
„heeft *geinformeert*, en daar en boven *alleen*
„omtrent *dieven*, *vagabonden* en *diergelijken*, en
„niet omtrent luiden van *fatsoen* en *gequalifi-*
„*ceerde Burgers.*"

Aan het einde van het advies komt nog het volgende voor:

„Zijnde een notoir *privilegie* aan de Inwoonders
„deser landen in het generaal, en specialijk ook
„aan de poorters der groote steeden gegeeven,
„dat zij *niet anders* te regt konnen werden ge-
„stelt als voor hunnen *daagelijksen* en *compe-*
„*tenten* Rechter hier te lande, en dat zij aan
„*geene andere* Rechters of Regtbanken kunnen
„worden *gerenvoyeerd.*"

Bij VAN ZURCK, *Codex Batavus* in voce *Sententien* § XXIV vinden wij met opzigt tot de kracht van vonnissen buiten 's lands verkregen en hier ten uitvoer te leggen, het beginsel van reciprociteit gehuldigd.

„Nader is geresolveert, alzo Sententien, hier
„gewezen, geene executie hebben in Vrankrijk,
„dan na voorgaende kennis van zaken, zo kan bij
„ingezetenen van dezen Staat het zelve alhier

"verzogt worden, in *cas* executorien tegen hen "verzogt worden van Sententien bij 't Parlement "van Parijs gewezen. Zo is 't Hof ook gelast te "handelen met Sententien van 't Parlement te "Bourdeaux." Res. Holl. 16 Jan. 22 Sept. 1618, 2 Apr. 1667, 4 Martii 1619.

Men ziet hieruit, dat het regt van *retorsie* strikt werd toegepast, naar de zienswijze en den politischen toestand van die dagen niet onnatuurlijk. VOET ad tit. D. *quod quisque juris*, l. II. t. 2. n. 4 en 5 verdedigt dit regt, zeggende: "Quis enim aspernabitur aut indignabitur, idem "jus sibi dici, quod ipse aliis dixit, vel dici "effecit."

Wat nu betreft het hooren van getuigen, welke zich buiten Holland ophielden, merkt MERULA, *Praxis Civilis*, aan:

"Inghevalle de voorsz. Ghetuyghen woonachtich "zijn buyten dese Provintie, ende midts-dien "exempt de Jurisdictie van den Hove: soo werden "by Partyen versocht Letteren Requisitorial ad- "dresserende aen den Juge van de Ghetuyghen, "welcke genoemt werden *Juris Subsidium* ende "by vele Practizijnen *Rogamus*, bij de welcke "'t Hof, als Juge van de saecke, aen de voor- "schreven Rechter versoekt, te willen, naar ge- "dane Citatie ende afvorderinge van den Eedt, "verstaen tot examinatie van de voorseyde Ghe-

„tuyghen; ende der selver Attestatien over te „seynden besloten." (1)

De verklaringen, ten gevolge van een dusdanigen brief gedaan, waren evenzeer van kracht als die, welke binnenslands waren afgelegd. — Dikwijls echter vereischte het belang der aanhangige zaak, dat een Commissaris of Secretaris van den Hove gecommitteerd wierd om getuigen, onder een ander regtsgebied verblijvende, te hooren. Alsdan werden letteren requisitoriaal gezonden aan den regter van dat ressort, om *territorium* te verkrijgen, dat is, het regt om dezelfde daden te mogen verrigten als de regter dier plaats, altijd voor het bijzondere geval waarvoor het verzocht was. (2)

Ook werden letteren requisitoir verleend tot „het collationeren en aucthentizeren van stukken."

In de derde plaats, wanneer de veroordeelde voortvlugtig was of zijne goederen onder eene andere jurisdictie gelegen waren, om een der Deurwaarders of *Roedragers* te magtigen het vonnis tegen zulke personen of goederen ten uitvoer te leggen. (3)

Bij gelegenheid der onlusten, welke in de jaren 1610 en 1611 te Utrecht met geweld waren ge-

(1) Zie de formule van zoodanige letteren requisitoir in de Bijlagen.

(2) Zie de Bijlagen.

(3) Zie de Bijlagen.

stild, met veroordeeling van ettelijke belhamels tot verbanning, werd, wegens de overtreding van dien ban, en het verleenen van herberg of schuilplaats aan sommigen, den 15 Augustus 1612 door de Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden een placaat uitgevaardigd, hetwelk, als eene uitzondering op de strenge toenmalige gehechtheid aan de provinciale oppermagt, verdient vermeld te worden; men vindt daarin eene toenadering tot het stelsel, volgens hetwelk naar de hedendaagsche beginselen van strafvordering, regterlijke bevelen in de geheele uitgestrektheid van den Staat worden ten uitvoer gelegd (1).

Aldus luidt de bedoelde verordening:

„Soo ist, dat wij, tot handthoudinghe van de „Publycque authoriteyt ende goede Justitie, ge„interdiceert ende verboden hebben, verbieden „ende interdiceren bij desen allen ende een „yeghelick Ingesetene van de Vereenighde Neder„landen, Landtschappen ende Steden aen de selve „behoorende, van wat qualiteyt ofte conditie hij „zij, niemandt uytgesondert, een ofte meer van „de voorsz. ghebannen op hare erven, plaetsen „ofte gronden, in haer huysen, schepen, schuy„ten, wagens ofte karren te ontfangen, accom„moderen, herbergen, huysen, versteken, ver-

(1) Vergelijk art. 101 Wetboek van Strafvordering.

„bergen of vervoeren: Maer sullen gehouden sijn „deselve datelick sonder eenige dissimulatie ofte „conniventie aen te brengen, te saiseren ende „leveren in handen van den Officier van de „plaetse daer het gebeuren sal, omme die aldaer „ter plaetsen volgende haer Sententie ende tot „executie van de selve te doen straffen naer be„hooren, ofte *sonder prejuditie ofte nadeel van „yemandts Jurisdictie ende gherechtigheydt*, ten „selven effect overgebragt ende gelevert te wer„den in handen van den Officier der stadt „Uytrecht." (1)

Wanneer aan de letteren requisitoriaal gevolg werd gegeven, werd in den regel, met uitzondering van strafzaken, (2) daarop *Attache* verleend; dat is, eene magtiging of last aan een' Deurwaarder om een vonnis ten uitvoer te leggen.

Wij willen kortelijk een voor de geschiedenis der letteren requisitoriaal hier te lande, merkwaardig voorval mededeelen, waaruit men kan afleiden welke hinderpalen doorgaans der regtsvordering in den weg stonden, ten gevolge van het gebrek aan eene algemeene wetgeving, en

---

(1) Zie *Nederlandsch Placaat-boek*, Amsterdam 1644, dl. I bl. 350.

(2) Loenius, *Decisien en Observatien*, Rotterdam 1735, casus 86: p. 562: „Want in *Criminalibus* geen *Letteren van Attache* werden versogt, nog gegeven."

verpligting der verschillende regtsmagten, om elkander dienst te betoonen.

De zaak, waarvan wij het verslag ontleenen aan H. BROUWER, *de Jure Connubiorum*, lib. II cap 23, was eene schaking, welke in 1664 den Haag in rep en roer bragt. De toedragt was de volgende: Zeker jongeling, HANS DIDERIK DE MORTAIGNE, verliefd zijnde op de minderjarige jonkvrouw CATRINA VAN ORLEANS, en haar niet ten huwelijk kunnende verkrijgen, ontvoert haar gewelddadig en begeeft zich met haar naar Kuilenburg; hier beweren beide dat de schaking met goedvinden der maagd gepleegd zoude zijn, in welk geval het geene strafbare daad geweest ware. Zij vragen aan den Graaf van Kuilenburg een vrijgeleide, die dit echter, de voorgewende toestemming betwijfelende, weigert, doch hun vergunt op zijn gebied te blijven. — Intusschen verzoeken de bloedverwanten der geschaakte, aan het Hof te 's Gravenhage, zoo als BROUWER ze noemt, „litterae solennes, quae vulgo *acta ad omnes populos* vocari solent", gerigt tot alle Koningen, Vorsten, Gemeenebesten, enz. met verzoek tot uitlevering van den schaker en zijne handlangers en tot in vrijheidstelling der jonkvrouw.

Het Hof verklaart zich echter onbevoegd tot het uitvaardigen van dergelijke brieven, en nu

wenden zij zich tot de hoogste magt, de Staten van Holland, die in gemeen overleg met H. Hoog Mog., dan ook werkelijk alle Gezanten in den Haag aanwezig, verzoeken aan hunne regeringen kenbaar te maken, hoe euvel de Staten dit feit duiden en hoe zij er zich aan gelegen laten zijn, om den dader en zijne medepligtigen te doen straffen.

Tegelijk werden er premiën uitgeloofd, van tien duizend gulden voor hen die de jonkvrouw aan den schaker zouden ontrukken en haar aan hare voogden teruggeven; van twee duizend vijf honderd gulden voor hen die den schaker, en van vijf honderd gulden voor hen die een zijner medepligtigen mogten vatten en aan het Hof uitleveren. Middelerwijl wordt de schuilplaats der voortvlugtigen ontdekt, maar vermits de jonkvrouw bij haar beweren bleef dat de schaking met hare toestemming geschied was, wilde de Graaf van Kuilenburg hen niet uitleveren.

Eindelijk moest de Graaf, niet bestand tegen de bedreigingen, veel min tegen de gewapende magt der Staten, toegeven; doch MORTAIGNE was met behulp van een jong officier ontkomen, zoodat de jonkvrouw aan hare betrekkingen werd terug gegeven, en de handlangers van den schaker, benevens de officier die MORTAIGNE in het ont-

vluchten was behulpzaam geweest, naar den Haag werden opgezonden.

De Staten van Holland loofden ook eene premie van vijf duizend gulden uit, voor hen die den schaker; van duizend, voor hen die een zijner medepligtigen mogten uitleveren.

MORTAIGNE intusschen naar Zweden willende wijken, wordt te Bremen herkend en gevangen genomen, en de overheid aldaar, noodigt de Staten van Holland uit, om den gevangene te doen afhalen. Hierop wordt een officier met twee deurwaarders en dertien manschappen, naar Bremen gezonden om MORTAIGNE gevankelijk naar den Haag over te brengen, doch deze weet weder te ontkomen, en wordt er verder geen spoor van hem gevonden; zoodat men niets anders doen kon dan hem bij verstek ter dood te veroordeelen en zijne goederen verbeurd te verklaren.

Men ziet uit dit verhaal dat uit het buitenland op verzoek regtshulp verleend werd, terwijl men hetzelfde in het binnenland dikwijls slechts door bedreiging kon verwerven, en dat *verzoekbrieven* niet alleen van de regtbanken uitgingen, maar ook van regerings-collegiën.

§ 5. *Omwenteling van* 1795.

Regtspleging in gewone strafzaken tot 1810.

Wij zijn gekomen tot die overgangsperiode in het regt, tot den tijd, sedert welken ook hier te lande eene menigte van wetboeken en ontwerpen van wetten, elkander als het ware verdringen; wij bedoelen het laatst der voorgaande en het begin dezer eeuw. In vele der toen verschenen proeven van wetgeving leest men onderscheidene bepalingen, aan welke de inhoud van het tegenwoordig artikel 25 der wet op de Regterlijke Organisatie en der artikelen 71—76 van het Wetboek van Strafvordering ontleend is, deels wat de benaming, deels wat het wezen der zaak betreft.

Zoo vinden wij verschillende voorschriften betrekkelijk het hooren en confronteren van getuigen, in de *Manier van Procedeeren in Criminele Zaken van* 1799. Aldaar luidt art. 31 als volgt:

„Indien een persoon, wiens getuigenis de Pu„blieke Aanklaager meent noodig te hebben, buiten „de Jurisdictie van dien Rechter woonachtig is, „en niet binnen dezelve gevonden wordt, zal de „Rechter, na overweging der redenen van nood„zaaklijkheid door den Publieken Aanklaager bij

"Requeste volgends het Formulier Litt. V. en W. "voorgesteld, op zijn verzoek verleenen *Letteren* "*Requisitoir*, volgends het Formulier Litt. X. "aan de gewoone Rechtbank van die persoon, "of (des noods) aan alle Rechters, in wier Rechts- "gebied hij zal worden gevonden, om hem op "de daarinne gesloten Vraagpoincten te hooren, "en deszelfs antwoorden schriftelijk over te zen- "den, tegens belofte van vergoeding der redelijke "onkosten daarop vallende, en ten opzichte van "buitenlandsche Rechters, met een bijgevoegde "toezegging van in gelijke gevallen weêrkeerig "denzelfden dienst aan de Justitie te bewijzen."

Ook art. 41 is van belang, wat aangaat het vernemen van getuigen buiten het grondgebied van den Staat.

"Indien door den Producent Getuigen zijn op- "gegeven, die buiten des Rechters Residentie, "in hetzelfde of in een ander Departement of "ook buiten de Republiek, woonen en zich ont- "houden, zal de Rechter, na de Vraagpoincten "in handen van den Publieken Aanklaager te "hebben gesteld, om er, zulks noodig achtende, "Contra-Interrogatorien tegen te formeeren, dezelve "zenden aan de Burgerlijke Rechtbank, of het "Departementaale Hof, of zoodanig Buiten- "landsch Rechter, waar onder die Getuigen woo- "nen of zich onthouden, met verzoek, bij *letteren*

„*requisitoir*, om dezelve daarop te hooren, en „de antwoorden besloten aan den Rechter te „doen toekomen, tegens belofte en volgends „Formulier, als hier voor art. 31. Doch zal de „afzending dier Brieven niet geschieden, tenzij „de Verzoeker voor de daarop te vallene onkosten „onder den Secretaris zal hebben opgebragt zoo- „daninge somma, als door Commissarissen zal „worden begroot."

In art. 90 wordt nog bepaald, dat de regters niet mogen weigeren om gevangenen ter confrontatie over te zenden, „mids daartoe eenige „dagen bevorens bij *Missive* verzoek werde ge- „daan." Door *Missive* verstaat men hier blijkbaar *letteren requisitoir;* dat echter tusschen zoodanige verzoeken bij eenvoudigen brief, en die bij formele letteren requisitoriaal gedaan, wel behoorde te worden onderscheiden, werd in 1801 aangemerkt bij gelegenheid van eene te *Maarssen* bewerkstelligde huiszoeking, naar aanleiding van een *voorstel* daartoe, in eene *Missive* vervat, en niet uit kracht van eene eigenlijke *requisitie* van den Procureur der Gemeente van Amsterdam, TADAMA, aan den Procureur-Generaal te Utrecht. (1)

---

(1) Zie de Missive van 31 Oct. 1800 als bijlage tot het *Rechtsgeleerd Advis van* Mr. B. A. VAN HOUTEN, Amsterdam 1801, in de zaak van twee beschuldigden van valschheid.

Men ziet uit deze artikelen, dat in dit Wetboek het gebruik der Letteren Requisitoir uitdrukkelijk werd behouden, en daarbij, ten gevolge der in 1798 verkondigde beginselen van één- en ondeelbaarheid van den Staat, de verpligting aan de verschillende binnenlandsche regtbanken werd opgelegd daaraan gevolg te geven en elkander over en weder hulp te verleenen.

Treffen wij in deze artikelen den zakelijken inhoud aan der voorschriften van art. 71—76 van het hedendaagsche Wetboek van Strafvordering; art. 25 der wet op de Regterlijke Organisatie is ongetwijfeld ontleend aan het beginsel, uitgedrukt in art. 4 en 5 van het *Wetboek op de Regterlijke instellingen en Regtspleging in het Koningrijk Holland* 1809, welk wetboek vastgesteld, doch uit hoofde van den kort daarop gevolgden troonsafstand van Koning LODEWIJK niet in werking getreden is. De bedoelde artikelen luiden:

"Art. 4. Alle de regters, officiers en justiciers "zullen elkander onderling alle mogelijke hulp en "ondersteuning toebrengen tot bevordering der "justitie, zoo in het nemen van informatiën als "in het vervolgen en arresteren van misdadigers, "zonder hiervoor eenige kosten of *jura* boven de "gewone en noodzakelijke uitschotten in rekening "te mogen brengen.

„Art. 5. Zij zullen verder elkanders requisi-„toriën in alle gevallen, waar die te pas komen, „respecteren, zonder dat belofte van reciprociteit „en acte van non-praejudicie noodig zullen zijn."

Het gevolg geven aan elkanders requisitoriën of letteren requisitoriaal was dus hier ten stelligste bevolen; daarentegen kon, wegens de gevestigde eenheid van den Staat, de belofte van reciprociteit geen vereischte meer zijn; hetgeen bij de buitenlandsche verzoekschriften pleegt te geschieden, en zelfs in het nog van kracht zijnde Militair Wetboek, uitdrukkelijk wordt voorgeschreven.

§ 6. *Militaire Regtspleging.*

Niet alleen toch is het gebruik van letteren requisitoriaal noodzakelijk tusschen burgerlijke regters onderling, maar ook tusschen burgerlijke en militaire, en evenzeer tusschen militaire regters alleen, komen zij dikwerf voor.

Aangaande het eerste vinden wij reeds voorzieningen in *het Reglement van Krijgstucht of Crimineel Wetboek voor de Militie van den Staat* van 22 Junij 1799 (1); aldaar luidt het eerste

(1) Zie v. d. poll, Verzameling van Vaderlandsche wetten en besluiten, bl. 113.

gedeelte van art. 13: „Wanneer de Burgerlijke „regter goedvindt een militair persoon, in zijn „garnizoen of gedetacheerd, of op marsch zijnde, „te doen apprehenderen, zal dezelve daartoe „*requisitie* doen aan den commanderenden offi- „cier." In de artikelen 15, 16 en 17 wordt bepaald dat een militair regter burgerlijke personen als getuigen zal mogen verhooren, mits zij vrijwillig verschijnen. Weigeren zij dit, zoo zal hij hen bij requisitoriën door den burgerlijken regter doen verhooren, die gehouden is hulp te verleenen. Als het noodig is, dat de burgerlijke getuigen tot confrontatie voor den militairen regter verschijnen, worden zij daartoe bij requisitoriën door den burgerlijken regter gedagvaard die de onwilligen zelfs moet „constringeren."

Hieruit blijkt duidelijk de wederkeerige verpligting tusschen burgerlijke en militaire regters om elkander, op verzoek, bijstand te verleenen.

Is het evengemeld Reglement van 1799, naar sommiger meening, nog heden als niet geheel vervallen te beschouwen, in het bij voortduring geldig Militair Wetboek van 1814, zijn uitvoerige bepalingen nopens het hooren van getuigen op letteren requisitoir. Hier wordt evenwel meer gehandeld over de wederkeerige verpligtingen van militaire regters, maar is toch het geval niet vergeten, dat de getuigen zijn „Burger-Personen."

De daartoe betrekkelijke artikelen zijn in de *Regtspleging bij de Landmagt* art. 22—101, terwijl de art. 71—80 der *Regtspleging bij de Zeemagt* van denzelfden inhoud zijn. Wij zullen de voorschriften vervat in de Regtspleging bij de Landmagt, opsommen.

In art. 92 is in het geval voorzien, dat de getuigen zich buiten de garnizoensplaats bevinden, onder bevel van een ander commandant. Alsdan worden zij, op verzoek, voor officieren-commissarissen van dat garnizoen gehoord; door de Burgerlijke Regtbank worden zij alleen dan gehoord, volgens art. 93, wanneer zij zijn, of Militairen die zich bevinden op eene plaats, waar geen garnizoen is, of Burger-personen.

Wanneer echter de officieren-commissarissen of de Auditeur Militair, vermeenen dat het volstrekt noodzakelijk zij, dat de getuigen voor hen in persoon verschijnen, moeten de officieren-commissarissen letteren requisitoir afzenden aan den commanderenden officier of aan de Regtbank waaronder de getuigen behooren, met verzoek dat die worden gelast of gedaagd, om op zekere, te bepalen dag en uur, ter daarbij vermelde plaats tot het geven van getuigenis der waarheid te verschijnen. Aan dit verzoek zal moeten worden gehoorzaamd. (Art. 94—96).

In art. 98 treffen wij het bovengemeld voor-

schrift aan, ten opzigte der aan vreemde regters te beloven vergoeding, en in acht te nemen reciprociteit: „Letteren requisitoir, aan buiten-„landsche Regters, zullen moeten behelzen be-„lofte van vergoeding der redelijke kosten, daarop „vallende, en toezegging van, in gelijke gevallen, „wederkeerig denzelfden dienst aan de Justitie „te zullen bewijzen."

In de overige artikelen wordt het geval behandeld, dat eene regterlijke bezigtiging moet geschieden van de plaats, waar de misdaad begaan is, of dat de getuigen dáár worden gehoord of dat een lijk of zwaar gekwetst persoon geschouwd en onderzocht moet worden. Wanneer de daartoe noodige getuigen zich niet in het garnizoen of onder het bevel van den commanderenden officier, die de informatiën gelast heeft, bevinden, worden letteren requisitoir afgezonden om die getuigen te ontbieden. Als evenwel de plaats te zeer verwijderd is, worden letteren requisitoir aan den commanderenden officier of aan den Burgerlijken Regter gerigt, om die getuigen te hooren en hunne beëedigde verklaringen in te zenden.

HOOFDSTUK II. HEDENDAAGSCH REGT.

§ 1. *Fransch Regt.*

Bij de beschouwing van het tegenwoordig gebruik der letteren requisitoriaal, valt ons oog in de eerste plaats op het Fransche regt, eensdeels wegens de uitvoerige behandeling van dit onderwerp, schoon onder eene verschillende benaming, door onderscheidene Fransche regtsgeleerden; anderdeels wegens de groote overeenstemming van het Nederlandsche met het Fransche regt op dit punt; zoodat het gemakkelijk zal vallen na de vermelding der Fransche bepalingen, aan te wijzen in hoeverre de *letteren requisitoriaal* in Nederland afwijken van de *commissions rogatoires* in Frankrijk. De hedendaagsche schrijvers die met de meeste zorg deze zaak toegelicht hebben, zijn: BOURGUIGNON, CARNOT, LEGRAVEREND, en in den laatsten tijd: DUVERGER, DALLOZ en FAUSTIN HÉLIE.

Even als in het oude regt, wordt ook nu nog de opdragt van ambtsverrigting door den

eenen regter aan den anderen, naar mate van hunnen rang in verschillende bewoordingen vervat. Hoewel dit onderscheid tot het wezen der zaak niets afdoet, mogen wij het niet met stilzwijgen voorbijgaan, daar men ligt bij de lezing der hiertoe betrekkelijke artikelen van den Code d'Instruction Criminelle zoude kunnen meenen, dat onder andere benamingen ook andere zaken bedoeld worden, terwijl het slechts een overblijfsel is der vroegere regterlijke rangorde, en de benamingen bij overlevering in de nieuwe wetgeving behouden zijn.

Aangaande de redactie der bepalingen van den Franschen Code d'Instruction Criminelle, welke inzonderheid op ons onderwerp betrekking hebben, worden door Locré (1) medegedeeld de *Observations* de la Commission de législation du Corps Législatif des 7 et 8 Octobre 1808, alwaar als aanteekening op art. 83 en 84 van den Code d'Instr. Crim. het navolgende voorkomt:

"Article 83. La Commission aperçoit un grand inconvénient à imposer au juge d'instruction la nécessité absolue de se transporter à la demeure des témoins qui se trouveront dans l'impossibilité de comparaître sur la citation même,

(1) Locré, la législation civile, commerciale et criminelle de la France, tome 25, p. 215, volg.

quoique ce transport ne doive avoir lieu que sur l'arrondissement du tribunal du juge d'instruction. Il peut en résulter des voyages assez longs selon l'étendue de ces arrondissements, dans des pays où, suivant les saisons, les voyages seraient pénibles. De là des pertes de temps et des dépenses considérables.

La loi du 3 Brumaire an IV, articles 118, 119, 120 et 121, portait, à cet égard, une décision qui a toujours paru sage, et sur l'exécution de laquelle l'expérience n'a point fait connaître d'inconvéniens; et encore faut-il remarquer que cette loi ne s'expliquait que relativement au transport d'un juge de paix hors de l'arrondissement de son canton. D'après ces vues, la commission propose de rédiger cet article 83 ainsi qu'il suit:

Lorsqu'il sera constaté par le certificat d'un officier de santé que les témoins se trouvent dans l'impossibilité de comparaître sur la citation qui leur aura été donnée, le juge d'instruction se transportera en leur demeure, quand le témoin habitera dans le canton de la justice de paix de son domicile. Si le témoin habite hors du canton, le juge d'instruction pourra commettre le juge de paix du lieu de l'habitation du témoin à l'effet de recevoir sa déposition, et il enverra au juge de paix des notes et instructions qui

feront connaître les faits sur lesquels le témoin doit déposer.

D'après l'opinion que la commission vient d'émettre sur l'article 83, elle propose de rédiger l'article 84 ainsi qu'il suit :

Si les témoins résident hors de l'arrondissement du juge d'instruction, celui-ci requerra le juge d'instruction de l'arrondissement où habitent les témoins, si leur habitation est dans le canton de la justice de paix du lieu du domicile du juge d'instruction, de se rendre auprès des témoins, pour recevoir leurs dépositions. En cas d'habitation des témoins hors de ce canton, le juge d'instruction du tribunal saisi de l'affaire, adressera sa réquisition au juge de paix du canton où habitent les témoins.

Artikel 90 is zonder aanmerking aangenomen.

Gelijkerwijs heeft de procureur des Keizers het regt om de hulp-officieren te belasten (*charger*) met een gedeelte der ambtsverrigtingen van zijne bevoegdheid (Code d'Instr. Cr. art. 52). Het meest voorkomende en het belangrijkste geval waarin rogatoire commissiën gebruikt worden, is voorzeker het hooren van getuigen. De regter van instructie is bevoegd, de ondervraging van die getuigen aan den vrederegter van hunne woonplaats op te dragen (*commettre* art. 83, 84,) doch een ander regter van instructie

of een president moet hij verzoeken (*requérir*) om dit te doen (art. 84, 90, 511, 512, 514, 516).

De regters van instructie zelve kunnen belast worden (*commis*) door een Eersten President of door een regter die dezen vervangt. (art. 237, 303).

Dit verschil van benamingen belet niet, dat allen begrepen zijn in die van *commission rogatoire*, waardoor elke opdragt van ambtsverrigting wordt aangeduid.

Daar die opdragt in strafzaken altijd uitgaat van den regter van instructie, en niet, gelijk in het burgerlijke, van de regtbank; is de opgedragene handeling immer eene daad van voorloopig onderzoek. Daartoe behooren de huis- en papier onderzoeking, welke volgens art. 90 door den regter van instructie kunnen worden toevertrouwd aan den ambtgenoot ter plaatse waar de stukken, papieren en andere voorwerpen, zich bevinden. Voorts kan men delegeren om stukken van valschheid verdacht, of tot vergelijking dienende, te verkrijgen, en eindelijk in het geval van heete daad. (1)

Vroeger waren vele Leden der regterlijke magt in Frankrijk van gevoelen, dat volgens art. 83 en 84 Code d'Instr. Cr., de regter van instructie

(1) Zie Duverger, Manuel des Juges d'Instruction, tome 2, ch. 13, nº. 369, 370 en 383.

het hooren van getuigen buiten zijn kanton of arrondissement, niet mogt opdragen, dan in zooverre die personen in de onmogelijkheid waren voor hem te verschijnen, en deze verklaring schriftelijk bevestigd wierd door een geneesheer. Van dit gevoelen was onder anderen MANGIN. LEGRAVEREND echter meende dat deze artikelen aanwijzend (indicatifs), niet beperkend (restrictifs) zijn.

Aan deze meening hebben de Circulairen van den Minister van Justitie, van 19 April 1811, 23 Sept. 1812, 9 April 1825 en 16 Augustus 1842, gezag bijgezet.

„Les articles 83 et 84," wordt daar gezegd, „ne sont pas limitatifs; mais ils indiquent, dans „un cas particulier, la marche à suivre par le „juge instructeur, lorsqu'il est obligé de déléguer une partie de ses fonctions, et il doit „s'y conformer exactement dans tous les autres „cas où il peut y avoir lieu de déléguer. Ces „cas sont très-fréquents; le juge d'instruction „ne doit se déplacer que dans des circonstances „graves et urgentes; il doit aussi éviter, autant „que possible, de faire citer devant lui des témoins éloignés, lorsque leur présence n'est pas „absolument nécessaire pour l'éclaircissement des „faits, et surtout lorsqu'ils sont chargés d'un „service public. Ainsi, il doit employer de

„préférence la voie de la délégation, et requérir „ou commettre le juge du lieu de la résidence „des témoins qu'il croit utile de faire entendre, „en lui envoyant des notes et instructions qui „fassent connaître les faits sur lesquels les té„moins auront à déposer."

Dus is, in het algemeen de opdragt van zoodanige ambtsverrigting geoorloofd, in sommige gevallen is zij zelfs eene verpligting. Zoo moet de regter van instructie eene rogatoire commissie verleenen om de verklaring te ontvangen van de prinsen en prinsessen van den bloede en van de groot-dignitarissen der Kroon, welke de wet verbiedt op de openbare teregtzitting als getuigen te hooren. (art. 510, 511 C. d'Instr. Cr.)

Hetzelfde heeft plaats wanneer een agent der regering in het buitenland wonende, of een vreemdeling niet in Frankrijk verblijvende, moet gehoord worden. (art. 514).

Eindelijk is er eene bijzondere wet van 18 Prairial, an II, welke beveelt bij delegatie te ontvangen de getuigenissen van militairen, en van burgers verbonden aan het leger, gelijkgesteld met militairen die wonen buiten het arrondissement van den regter van instructie.

Dat deze ook kan delegeren tot het ondervragen van een beklaagde, blijkt uit art. 103 C. d'Instr. C.; evenzeer de President van het

Hof van Assises in het geval van art. 266, en een der Presidenten van het Hof van Cassatie in het geval van art. 497.

CARNOT (1) evenwel is van een tegenovergesteld gevoelen, dat hij grondt op art. 237, volgens hetwelk de regter van instructie wel kan delegeren tot het hooren der getuigen, doch zelf den beklaagde moet ondervragen en de bevelschriften van gevangenneming, enz. uitvaardigen; zoodat hier derhalve de bevoegdheid tot zoodanige opdragt is uitgesloten. Wat het ondervragen van den beklaagde betreft, heeft DUVERGER (2) hem bestreden, zeggende dat art. 237 blootelijk aanwijzend, niet beperkend is, evenzeer als art. 83, 84 en andere, reeds gemelde; welk gevoelen door MORIN (3) en DALLOZ (4) omhelsd, en in de praktijk gevolgd wordt. HÉLIE (5) daarentegen stemt met CARNOT in.

DUVERGER merkt aan, dat zoo een van misdrijf verdachte of beklaagde zich op eene plaats bevindt, verwijderd van den zetel des regters,

---

(1) CARNOT, de l'Instr. Cr., tome II, p. 262, 263.

(2) DUVERGER, Manuel des Juges d'Instruction, tome II, ch. XIII n°. 367.

(3) MORIN, Dictionnaire du Droit Criminel, voce *Délégation*.

(4) DALLOZ, Répertoire de Jurisprudence, in voce *Instruction Criminelle* n°. 577.

(5) FAUSTIN HÉLIE, Instr. Cr., vol 5, ch. XII.

en er wegens ziekte of gevangenschap bezwaar bestaat om hem te vervoeren of dat hij slechts het voorwerp is van eene weinig beduidende aanklagt of verdenking, terwijl het nogtans noodig kan zijn zijne verklaring in te winnen, het nuttig, voorzigtig, billijk en tevens min kostbaar is eene rogatoire commissie uit te vaardigen, ten einde het verhoor zonder tijdverlies ter zijner woonstede te doen plaats hebben.

Wij willen het raadzame van zulke opdragt van regtshandelingen met een treffend feit staven. Toen in 1820 de Hertog VAN BERRY door een verfoeijelijken sluipmoord het leven had verloren, dacht men een geruimen tijd, dat die misdaad niet het werk van LOUVEL alleen, maar van eene uitgebreide zamenspanning was, welke hare vertakkingen had over geheel Frankrijk. Van daar een aantal vervolgingen, wegens onbetamelijke of onvoorzigtige handelingen of gesprekken; ingesteld tegen lieden welke men wist het geslacht der Bourbons een kwaad hart toe te dragen, en waaruit men vermoedde het bewijs te zullen kunnen putten van medepligtigheid met den moordenaar. — Alles te vergeefs. — Wat ware het geweest zoo de, ten getale van meer dan 1200, gehoorde getuigen alle persoonlijk te Parijs hadden moeten ondervraagd worden?

Dan men had de voorzorg gebruikt meer dan 50 rogatoire commissiën aan de regterlijke overheden in de onderscheidene Departementen op te dragen. (1)

Zijn er maatregelen noodig tegen den persoon van een verdachte of beklaagde, art. 283 C. d'Instr. Cr. verbiedt uitdrukkelijk het uitvaardigen van *mandats d'amener*, *de dépôt* en *d'arrêt* uit kracht van eene rogatoire commissie; het artikel spreekt niet van *mandats de comparution* en van daar alweder strijd van meening, tusschen CARNOT en DUVERGER eenerzijds, en de schrijvers van het *Journal du droit criminel* anderzijds. Men zie verder op dit punt DUVERGER, *Manuel des Juges d'Instruction*, tome II, no. 372.

Wat de huis- en papier-onderzoeking aangaat en de vraag in hoeverre hierbij opdragt van ambtsverrigting plaats hebbe, art. 90 Code d'Instr. Cr. luidt: „Si les papiers ou les effets dont il „y aura lieu de faire la perquisition, sont hors „de l'arrondissement du juge d'instruction, il „requerra le juge d'instruction du lieu où l'on

(1) „Plus de cinquante commissions ont été délivrées pour recueil„lir sur chaque point du royaume quelque reculé qu'il fût, toutes „les notions qu'on y annonçait. La commission a entendu, par „elle ou ses délégués au-delà de douze cents témoins." Procès de LOUVEL 12 Mai 1820. Oeuvres de N. F. BELLART, tome IV, p. 143.

„peut les trouver, de procéder aux opérations „prescrites par les articles précédens."

In het bekend regtsgeding tegen DE POTTER, TIELEMANS en hunne elders woonachtige medebeschuldigden, wegens zamenspanning tegen de veiligheid van den Staat, heeft men zich ten jare 1830 buiten twijfel van zulke delegatiën en commissiën bediend. Immers niet alleen te *Brussel*, maar ook te *Gend* heeft een onderzoek der papieren van sommige der medepligtigen bewerkstelligd moeten worden.

Ook in de regtspleging ter zake van beweerde valschheid in geschrift en andere, moet de regter van instructie noodwendig aan een zijner ambtgenooten, de magt kunnen toevertrouwen om de stukken van vergelijking, waarvan art. 454 Code d'Instr. Cr. spreekt, van de griffie of andere bewaarplaatsen te doen ligten; kunnende de houder dezer stukken bij de afgifte eischen (art. 455), dat hem een afschrift gelaten worde, gewaarmerkt door den voorzitter van de burgerlijke regtbank van zijn arrondissement.

Ten laatste, wat het gebruik aangaat van rogatoire commissiën bij ontdekking op heete daad, is de Code d'Instr. Cr. niet zeer duidelijk. Alleen art. 52 heeft daarop betrekking: „Le „procureur impérial, exerçant son ministère dans

"les cas des articles 32 et 46, pourra, s'il le "juge utile et nécessaire, charger un officier de "police auxiliaire de partie des actes de sa com- "pétence."

Maar dat ook de regter van instructie bevoegd is, de werkzaamheden in zulk geval vereischt aan een ander op te dragen, spruit voort uit den aard der zaak zelve en uit de beginselen hiervoren reeds meermalen ontwikkeld; te weten: 1°. dat de bepalingen van den Code d'Instr. Cr. *aanwijzend*, niet *beperkend*, zijn;

2°. dat het regt van opdragt hoofdzakelijk ontleend is aan de algemeene regels der Strafvordering.

Wij hebben nu gezien, in welke gevallen de Fransche wetgeving het gebruik der *commissions rogatoires* medebrengt; er blijft ons nu nog over na te gaan, tot welke overheidspersonen de regter van instructie zijne rogatoire commissiën mag rigten en van wie hij ze ontvangt.

De regter van instructie kan met overlegging van eene opsomming (état) van feiten en vraagpunten, de medewerking verzoeken (1):

1°. van den Eersten Voorzitter van het Keizerlijk Hof en van den Voorzitter der regtbank van eersten aanleg, om de verklaring in te win-

(1) DALLOZ, in voce: *Instruction Criminelle*, no. 582.

nen van getuigen van zeer hoogen rang, welke in art. 511 en 515 C. d'Instr. Cr. worden aangewezen;

2°. van zijne ambtgenooten, voor alle regtshandelingen in de gevallen der art. 84, 90, 103; behalve zooals boven werd opgemerkt, de mandats d'amener, de dépôt ou d'arrêt, bij art. 283 uitgesloten;

3°. van de hulp-officieren in 't algemeen, vooral bij heete daad, naar aanleiding der art. 52 en 283. Evenwel houde men in het oog dat deze ambtenaren, met uitzondering van den vrederegter van het arrondissement waar het misdrijf is gepleegd (1), door den regter van instructie alleen met die daden kunnen belast worden, welke de procureur des Keizers zelf hun zoude kunnen opleggen, (art. 32, 35, 36, 38, 39, 44, 87, 88 en 89 C. d'Instr. Cr.);

4°. Van de Vrederegters van zijn arrondissement, voor alle handelingen van welke de opdragt geoorloofd is.

Een en ander is bij Circulaire van den Minister van Justitie, van 23 Sept. 1812, herinnerd.

---

(1) Dit is evenwel een geschilpunt tusschen CARNOT, DELAMORTE FÉLINES en ROGRON, die de bevoegdheid ontzeggen; en LEGRAVEREND, BOURGUIGNON, MASSABIAU, DUVERGER, benevens een arrest van het Hof van Grenoble, van 16 Dec. 1840, die haar erkennen.

Bij gelegenheid van eene opdragt van zekere verrigtingen door een' hooger geplaatst regterlijk ambtenaar aan een' minderen, en wel gelijk dáár, door een Procureur des Konings aan een Vrederegter in Frankrijk, heeft de Procureur-Generaal Bellart in 1816 een nuttigen wenk gegeven, aangaande den toon van welwillendheid, waarin zoodanige rogatoire commissie behoort vervat te zijn: "il est question dans votre correspondance "avec le juge de paix de ***, de *commissions "rogatoires*. Vous savez quels motifs d'économie "ont engagé à tolérer cette voie qui n'est pas "précisément dans la loi. Hors le cas de fla-"grant délit, et après les dénonciations et plaintes "reçues, d'après la loi, les juges de paix n'ont "plus rien à démêler avec les instructions crimi-"nelles. Néanmoins, usons de leur ministère, "je le veux, pour la célérité et l'épargne. Mais "n'oublions pas que nous leur demandons alors "un excès de fonctions, et payons-les de leur "zèle par des égards et par de la bienveillance (1).

De regter van instructie de medewerking van een vrederegter of een ander "officier de police judiciaire" buiten zijn arrondissement behoevende, moet zich volgens art. 84 C. d'Instr. Cr. met zijn verzoek rigten tot zijn ambtgenoot van het

(1) Oeuvres de Bellart, tome VI, pag. 76.

arrondissement, waar aan de rogatoire commissie moet worden gevolg gegeven, welke regter ze dan zelf kan ten uitvoer leggen of doen bewerkstelligen.

Tot een regter van instructie kunnen rogatoire commissiën gerigt worden:

1°. Door den Eersten Voorzitter van het Hof van Cassatie of van een Keizerlijk Hof, volgens art. 283, 488, 497 C. d'Instr. Cr.

2°. Door de Hoven van Assisen, art. 433.

3°. Door den Voorzitter der Assisen, art. 283, 303.

4°. Door de raadsheeren met de instructie eener zaak belast, art. 237.

5°. Door andere regters van instructie, art. 84, 90, 103.

Wat nu betreft de gehoudenheid der overheidspersonen, die wettiglijk gedelegeerd zijn om aan de rogatoire commissie te voldoen, zij mogen niet weigeren de hun opgedragene taak te aanvaarden, noch het volvoeren er van opschorten of uitstellen; dit doende zouden zij zich schuldig maken aan regtsweigering.

Als algemeene regel is aangenomen, dat de gedelegeerde regter van instructie niet buiten zijn last mag gaan; doch het blijft hem vrij alle bijkomende daden te verrigten, welke tot het behoorlijk volbrengen der rogatoire commissie ge-

vorderd worden; ook kan hij, indien hij het onnoodig acht zelf te handelen, de zaak aan een hem onderhoorig vrederegter of ander officier van geregtelijke politie toevertrouwen, in welk geval hij eene tweede rogatoire commissie geeft, met vermelding der eerste.

Voorbeelden van rogatoire commissiën en subdelegatiën treft men aan in het regtsgeding van den veroordeelden juweelendief Polari (1) waarin gedurende het voorloopig geregtelijk onderzoek, ten behoeve van den regter ter instructie te 's Gravenhage inlichtingen zijn verlangd en verkregen door tusschenkomst van den regter ter instructie te Lyon en van den aan dezen ondergeschikten commissaris van politie in die stad; voorts van den regter ter instructie te Toulouse, daartoe verzocht ingevolge de, door den regter van instructie te 's Hage verstrekte rogatoire commissie op beider ambtgenoot te Lyon (2), na voorafgaande executoir-verklaring

(1) Procès de Constant Polari, condamné le 8 Mars 1834, par la cour d'assises de la Hollande (partie méridionale), pour cause de vol des diamants et joyaux de S. A. J. et R. Madame la Princesse d'Orange, publié par P. N. Arntzenius, la Haye 1835, 2e partie, p. 502. volg.

(2) „Nous, juge d'instruction de Lyon soussigné, vu la commis„sion rogatoire de Mr. le juge d'instruction près le tribunal de „première instance séant à la Haye, à l'effet d'entendre le nommé „Roudez comme témoin dans une procédure qui s'instruit en Hol-

bij vonnis van de regtbank van eersten aanleg aldaar: „Considérant, qu'aux termes de l'ar-„ticle 546 les actes reçus par les officiers étran-„gers ne sont susceptibles d'éxécution en France „qu'autant qu'ils ont été déclarés exécutoires par „un tribunal étranger.

„Prononce par jugement du premier ressort „que la commission rogatoire émanée du juge „d'instruction du tribunal de première instance „de la Haye est reçue. En conséquence, ren-„voie ladite commission à Monsieur FAVRE, juge „d'instruction près ce tribunal pour procéder à „la forme du droit.

„Fait et jugé à Lyon, au palais de justice „par Mrs. BANDIÉLO, président, DURAND, MAR-„TIN, MALEY, juges, en l'audience publique du „tribunal civil de Lyon du mercredi vingt mars, mil-huit-cent-trente-trois."

„lande contre le nommé Polari, prévenu du vol des diamans de la „Princesse d'Orange, ladite commission, en date du seize janvier „dernier, le jugement rendu le vingt mars présent mois par le „tribunal de première instance de Lyon, qui en a ordonné l'exé-„cution et nous a commis pour la remplir et la présente lettre par „laquelle Mr. le commissaire central nous annonce que le témoin „Roudez a quitté Lyon pour aller habiter Toulouse, où il est fixé.

„Commettons notre collègue Mr. le juge d'instruction près le „tribunal de Toulouse à l'effet de procéder à l'audition de ce témoin „et lui adressons avec la présente toutes les pièces relatives a l'affaire.

„Fait en notre parquet, Lyon le 29 mars 1833." FAVRE.

(Procès de Constant Polari, 2e partie p. 515).

Het gebruik wil overigens, dat de rogatoire commissiën door tusschenkomst van het parket verzonden worden, schoon men ze regtstreeks kan rigten tot den persoon wien men den last opdraagt. In de zoo even gemelde zaak van Polari, was de ten uitvoer-legging in Frankrijk, van de Haagsche commissie, gerequireerd door den Procureur des Konings te Lyon: "Requérons qu'il "plaise au tribunal de permettre l'exécution dans "son ressort de ladite commission rogatoire et "la renvoyer en conséquence à l'un de Messieurs "les juges d'instruction du siège, qui procédera "comme de droit.

"Lyon, au parquet, 20 Mars 1833."

Is de rogatoire commissie volbragt, zoo zendt de overheidspersoon ze verzegeld terug aan dengene van wien hij die had ontvangen, met de ophelderingen welke hij magtig heeft kunnen worden.

Men pleegt er bij te voegen een staat van onkosten opgemaakt door den griffier, gewaarmerkt en geteekend door den regter.

Er zijn nog twee gevallen waarin bijzondere voorschriften moeten worden nageleefd bij rogatoire commissiën, namelijk tot het hooren van krijgslieden als getuigen en tot het uitvaardigen van rogatoire commissiën voor het buitenland of het gevolg geven aan die, welke uit den vreemde tot de Fransche regtbanken gerigt zijn.

Het hooren van krijgslieden of van personen aan het leger verbonden en met militairen gelijk gesteld, is bij de wet van 18 en 19 Prairial an II (6 en 7 Junij 1794) aan eigene regels onderhevig verklaard.

Wat het ondervragen van buitenlandsche getuigen betreft, en het gevolg geven aan rogatoire commissiën van vreemde regters, dienaangaande heerschte vroeger veel onzekerheid; gewoonlijk werden ze, gelijk wij zoo even in het geval van Polari zagen, regtstreeks tot buitenlandsche regters gerigt. Mogten al sommige regterlijke ambtenaren, hetzij uit welwillendheid, hetzij uit de zucht om zonder aanzien van land of volk, de misdaad op te sporen en te doen straffen, onbezwaard de verlangde inlichtingen verzamelen en opzenden, anderen waren wegens het verbod der Fransche wetten (Code de Procéd. Civ. art 545, 546, en Code Civil art. 2123) schroomvalliger, en huiverig om vóór de formele executoir-verklaring door een Fransch regterlijk collegie, daaraan gehoor te geven. Die ongelijkheid werd door eene Circulaire van den Groot-Zegelbewaarder, van 5 April 1841 (1) uit den weg geruimd: „Toutes „les commissions rogatoires qui devront être exé-

(1) Zie Dalloz, Répertoire de Jurisprudence, in voce: *Instruction Criminelle*, no. 591.

"cutées à l'Etranger seront transmises au Garde "des sceaux.

"Dans aucun cas les magistrats ne correspon- "dront avec les autorités judiciaires à l'Étranger, "pour la transmission ou l'exécution de ces com- "missions rogatoires. Si l'on trouve convenable "d'y joindre une note explicative, elle doit être "adressée au Ministre de la justice, qui la fera "parvenir au Gouvernement étranger.

"Les magistrats français ont fait précéder "quelquefois de réquisitions adressées aux ma- "gistrats étrangers, les commissions rogatoires "qui étaient adressées à ceux-ci: cela ne doit "point être ainsi. Aucun lien judiciaire n'existe "entre les magistrats des deux nations différentes; "il est inutile de faire des réquisitions auxquelles "il ne peut être obtempéré. Il faut, si l'on juge "nécessaire d'employer une formule, se servir "d'une formule d'invitation, de prière; et cette "formule devra être aussi simple et aussi brève "que possible. Relativement aux États Sardes, "les commissions rogatoires ne se transmettent "que de Cour royale à Sénat et réciproquement. "Ainsi, quand une commission rogatoire doit "être envoyée de France dans ces États, il faut "qu'elle ait été délibérée par la cour royale du "ressort où se fait l'instruction.

"Le Gouvernement français consent à ce que

„des commissions rogatoires émanées des tribu-„naux étrangers s'exécutent en France; mais il „veut les examiner avant d'autoriser leur exécu-„tion, pour s'assurer qu'elles ne contiennent rien „de contraire aux lois du royaume. Le magistrat „auquel une commission rogatoire est transmise „directement de l'Étranger, et ce cas est très „fréquent, doit donc l'envoyer immédiatement „au Ministre de la justice, pour qu'il décide „s'il y a lieu d'y faire droit.

„Ces commissions rogatoires seront exécutées „par le juge d'instruction, sur la réquisition du „Ministère public: les témoins doivent être „entendus dans la forme ordinaire; ils peuvent „être contraints par les voies de droit à déposer; „quand le magistrat instructeur aura accompli „sa mission, il rendra une ordonnance de *soit „remis au parquet*, et toutes les pièces se-„ront transmises sans délai au Ministre de la „justice."

§ 2. *Nederlandsch regt.*

Alvorens aan te wijzen hoeverre, volgens het tegenwoordig Nederlandsch regt, het gebruik der letteren requisitoriaal zich uitstrekt en aan welke regelen het gebonden is, willen wij de voornaamste vereischten dier brieven, en eenige voor-

schriften, welke bij het uitvaardigen moeten worden in acht genomen, opgeven. Dat de letteren requisitoriaal schriftelijk moeten verleend worden, blijkt reeds uit de benaming zelve. Dergelijke verzoekbrieven (zooals de oud-Hollandsche naam niet zelden luidt) moeten in den aanhef den naam van de overheid voeren, die ze uitgeeft en voorts inhouden:

1°. den naam en rang van de overheid aan welke zij gerigt zijn;

2°. het *visa* of de vermelding der artikelen van de wet die zulke brieven voorschrijft of veroorlooft;

3°. de naauwkeurige aanwijzing van den verdachte of beklaagde, of de vermelding dat hij onbekend is;

4°. de vermelding van het misdrijf dat aanleiding gaf tot de vervolging, waarbij het gebruik medebrengt de omstandigheden te voegen, welke het nuttig kan zijn voor den gedelegeerden ambtenaar, te weten. — Dikwijls worden in een afzonderlijk geschrift, bij den verzoekbrief gevoegd, bijzonderheden van welke genoemde ambtenaar niet onkundig mag blijven ter zijner kennisse gebragt; vooral heeft dit plaats bij het hooren van getuigen. Een zoodanig afzonderlijk geschrift is altijd noodig, wanneer er mededeeling van bescheiden moet plaats hebben, welke niet wel

zonder nadeel onder de gedingstukken gevoegd kunnen worden.

5°. De verzoekbrief uitgevaardigd om een beklaagde te doen ondervragen, moet een staat der kosten behelzen, benevens eene reeks van vragen zoo volledig mogelijk, behoudens het regt van den regter-gemagtigde om andere vragen er bij te voegen, welke uit de antwoorden van den beklaagde mogten voortvloeijen.

6°. Wanneer de verzoekbrieven tot andere einden zijn uitgevaardigd, moet het doel duidelijk aangewezen worden, en vooral wanneer zij gerigt zijn tot ondergeschikte ambtenaren van politie, behoort aangeduid te worden op welke wijze deze hebben te handelen.

7°. Wanneer de letteren requisitoriaal dienen om getuigen te doen hooren, moeten de personen zoo duidelijk mogelijk worden vermeld, met opgave van naam, voornaam, beroep, woonplaats, enz.

8°. Daar het dikwijls tot bevordering der zaak noodig kan zijn, andere getuigen te hooren, dan die in de letteren requisitoriaal vermeld, is het raadzaam aan het slot der lijst van de te vernemen personen, de overheid te verzoeken, bovendien alle lieden te ondervragen, wier verklaring tot ontdekking der waarheid nuttig zal toeschijnen.

9°. Ten laatste worden de letteren requisito-

riaal gedagteekend, onderteekend en verzegeld door den regter-commissaris (1).

Even als in het Fransche regt komt in onze wetboeken het gebruik der letteren requisitoriaal onder verschillende benamingen voor; zoo wordt in art. 12 van het Wetboek van Koophandel gesproken van *opdragen*, in art. 72 van het Wetboek van Strafvordering van *magtigen* en in art. 76 van het inwinnen van getuigenissen *op verzoek*.

Reeds bij de behandeling van het oud-Hollandsch regt, zagen wij welke de oorsprong is van het art. 25 der Wet op de Regterlijke Organisatie en der art. 71-76 van het Wetboek van Strafvordering, en wanneer wij op het beginsel letten, waaruit deze artikelen zijn voortgevloeid, zullen wij beseffen welk verschil er is tusschen de uitwerkselen der voormalige letteren requisitoriaal en die van de, onder onze tegenwoordige wetgeving, uit te vaardigen. Vroeger toch hing in het binnenland bijna alles af van de goedwilligheid der onderscheidene Regts- en Staats-magten jegens elkander; nu legt de wet de verpligting tot weder-

(1) Deze voorschriften zijn hoofdzakelijk ontleend aan DUVERGER Manuel des Juges d'instruction, Ch. XIII, n°. 377, en welke even als op de eigenlijke *commissions rogatoires*, op de *letteren requisitoriaal* van toepassing zijn.

keerig hulpbetoon op. Ten aanzien van het buitenland is er natuurlijk geene sprake van stellige verpligting der regtbanken om aan elkanders requisitoiren gehoor te geven; echter is die én door menigvuldige tractaten én door het gebruik, meer en meer in zwang gekomen. (1)

Wat nu gemeld art. 25 der Wet op de Regterlijke Organisatie betreft, aldus luidende: „De „regterlijke kollegien en ambtenaren zijn onder„ling verpligt aan letteren requisitoriaal ten „dienste der justitie wettig gevolg te geven;" komt het ons voor, dat met dit algemeen voorschrift eenigermate in verband staat de inhoud van art. 22 en 107 van dezelfde wet, waar bepaald wordt: „Art. 22. De hooge raad, hoven „en regtbanken, mitsgaders de ambtenaren van „het openbaar ministerie, zijn verpligt, berigt „en consideratien te geven, wanneer zulks hun „van 's Konings wege zal worden gevraagd. „Art. 107. De hooge raad zal van de geregts„hoven, regtbanken en kanton-geregten van het

(1) Zie in dien zin de conclusie van Mr. M. H. Godefroi als vertegenwoordiger van het Openbaar Ministerie bij de Arrondissements regtbank te Amsterdam, 6 Nov., 9 en 30 Dec. 1844, in het Regtsgeleerd Bijblad van de heeren den Tex en van Hall 1845 bl. 59: „Nergens" zeide hij „legt de Wet aan den Nederlandschen Regter de verpligting op om te voldoen aan rogatoire commissiën hem door *vreemde* Regtbanken opgedragen."

"rijk de berigten en informatien mogen vragen,
"welke dezelve zal dienstig oordeelen, met of
"zonder voortbrenging of opeisching der stukken,
"betrekkelijk eene zaak, waarin de hooge raad
"moet oordeelen."

Nopens de redactie van gemeld art. 25 en de wijze waarop het is ontstaan, ontleenen wij aan het *Verslag van de handelingen der Tweede Kamer van de Staten-Generaal over het Ontwerp van Wet, strekkende tot herziening der Wet van* 18 *April* 1827, *op de zamenstelling der Regterlijke magt en het beleid der Justitie;* uitgegeven door Mr. E. G. LAGEMANS, 's Gravenhage 1835, de navolgende bijzonderheden: In de genoemde Wet van 18 April 1827 was de inhoud van art. 25 deze:

"De hooge raad, hoven en regtbanken, mits-
"gaders de ambtenaren van het openbaar minis-
"terie, moesten elkanders letteren requisitoriaal
"ten dienste der justitie ten uitvoer brengen,"

hetgeen vrij wel overeen komt met ons tegenwoordig art. 25.

In het ontwerp van Wet, ingekomen in de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 25 November 1834 werd eene niet onbelangrijke wijziging ingevoerd, luidende het opstel:

"De regterlijke kollegiën en ambtenaren zijn

„onderling verpligt aan letteren requisitoriaal ten „dienste der justitie wettig gevolg te geven."

„De officieren bij de arrondissements-regtban- „ken staan onder het meer onmiddelijk toezigt „van den procureur-generaal bij het provinciaal „geregtshof, en ontvangen in zaken rakende de „administratie van justitie en politie deszelfs „instructiën."

Aangaande de reden en strekking van dit toevoegsel op de oorspronkelijke bepaling zeide de regering in de *Memorie van toelichting*, niets. Maar uit de *Processen-verbaal* van de beraadslagingen der afdeelingen van de tweede kamer over vorenstaand ontwerp, zien wij dat in de 1e afd. door eenige leden gevraagd werd, welke overwegende redenen er geweest waren om deze bepaling welke bevorens niet aangenomen was, nu weder in dit ontwerp op te nemen.

De 2e afdeeling merkte aan, dat de officieren wel in hunne ambtsbetrekking behooren ondergeschikt te zijn, doch het niet in hunne overtuiging kunnen zijn, welke zij te volgen hebben als zij hun ambt met waardigheid en met een goed geweten willen waarnemen.

Ook de 3e en 4e afdeelingen verklaarden zich tegen deze invlechting; laatstgenoemde voegde er nog bij: „In het eerste lid mist men achter *ambtenaren*, de woorden: *van het openbaar ministerie*."

In de *Antwoorden der regering* werd al het gezegde betrekkelijk het tweede lid van gemeld artikel met stilzwijgen voorbij gegaan en van de zoo even medegedeelde opmerking van de 4e afd., geene andere oplossing gegeven, dan deze: „Die bijvoeging kan niet worden gedaan, vermits dan de kanton-regters zouden zijn uitgesloten. De bepaling is algemeen."

Evenwel is ten slotte in het *Verbeterd opstel van het Ontwerp* het 2e lid van dit artikel weggelaten, zoodat de meer beknopte redactie van art. 25 R. O. gelijk het daar ligt zonder verdere aanmerkingen is bekrachtigd (1).

De bedoeling nu van meer genoemd art. ontwikkelt Mr. A. de Pinto in zijne *Handleiding tot de Wet op de Regterlijke Organisatie en het beleid der Justitie*, 2e deel, § 23, 2o, waar hij leert, dat wanneer in den loop van een regtsgeding handelingen van instructie moeten verrigt worden, waarbij de tegenwoordigheid of de medewerking noodig is van personen, woonachtig binnen het arrondissement of het kanton van eenen anderen regter dan die voor wien het geding gevoerd wordt, en wanneer bijv. het hooren van getuigen, het opnemen der plaatselijke gesteldheid, het doen van eenen eed, en derge-

(1) Vergelijk Lagemans bl. 41, 72, 101, 119, 135, 167, 182

lijken, of in het geheel niet, of niet zonder grooten omslag en kosten door den gewonen regter kan worden verrigt, deze werkzaamheden door hem opgedragen mogen worden aan een anderen regter. Dit noemt men, zegt DE PINTO *letteren requisitoriaal* of *commissions rogatoires*, gelijk ook de bovengenoemde regtsgeleerde GODEFROI die benamingen hier te lande als gelijkluidende aanneemt.

Als wij de beraadslaging, gehouden in de Tweede Kamer der Staten-Generaal nagaan, zoo verre die betrekking heeft tot de artikelen van Strafvordering welke wij ons ten doel hebben gesteld in verband met art. 25 R. O. te behandelen (1) blijkt, dat in het ontwerp van 1828 de redactie der artikelen 71—76 aanvankelijk anders luidde dan deze zijn aangenomen. Aldaar wordt herinnerd, dat op art. 18 des ontwerps van 1828, waaraan art. 71 Wetb. van Strafv. ontleend is, en aldus luidende: „Wanneer een getuige door verklaringen van eenen arts of heelmeester, doet blijken dat hij in de *onmogelijkheid* is van op de hem gedane dagvaardingen te kunnen verschijnen, zal de regter-commissaris zich te zijner woning bege-

(1) Vergelijk Mr. J. C. VOORDUIN, *Wetboek van Strafvordering* 1e dl. bl. 356 volg.

ven," de 2e afdeeling de navolgende bedenkingen maakte ( ):

"La section pense, qu'on devrait ajouter le 2e alinea de l'article 83 du Code actuel, puisque ce déplacement sans aucune exception, deviendrait trop pénible, et ne paraît pas nécessaire dans plusieurs cas. Au surplus la section demande, s'il ne faudrait pas une disposition analogue à celle de l'art. 86 de la loi actuelle, pour prévenir que les médecins ne donnent légèrement des certificats, et que les témoins appelés n'en abusent."

In denzelfden geest zeide de 6de afdeeling:

"La demeure du témoin malade, ou se trouvant dans l'impossibilité de comparaître, peut souvent être très éloignée et d'un accès difficile; le juge-commissaire devra-t-il néanmoins toujours se transporter à la dite demeure? Ne serait-il pas convenable d'accorder au juge-commissaire la faculté de s'y rendre, ou de déléguer le juge du canton qu'habite le témoin empêché?"

De tegenwoordige artikelen 72, 73 en 74 van het Wetb. van Strafv. zijn blijkens het aangeteekende bij den raadsheer VOORDUIN, het uitvloeisel geweest van de volgende wisseling

(1) Dat deze bedenkingen op eene Nederlandsche wetgeving veelal in het Fransch waren vervat, zal geene verwondering baren, bij de overweging dat dit geschiedde tijdens onze vereeniging met België.

van gedachten betrekkelijk het reeds genoemd art. 18 en 19 van het ontwerp.

Art 19. „Zoo dikwijls getuigen zullen moeten gehoord worden, welke woonachtig zijn *in eene andere provincie*, zal de regter-commissaris de ontworpen vraag-artikelen overzenden aan den regter-commissaris, binnen wiens arrondissement die getuigen woonachtig zijn, met verzoek om dezelve daarop te hooren."

„In geval echter de ambtenaar van het openbaar ministerie het volstrekt noodzakelijk mogt achten, dat zoodanige getuigen opontboden worden om gehoord te worden, zal de procureur-generaal deswege een met redenen omkleed *verslag aan het Hof* doen, en het hof daarop naar bevind van zaken beschikken."

De 4e afd. teekende hierop aan: „La section demande, s'il ne conviendrait pas de laisser au juge-commissaire (sauf l'autorisation préalable du président du tribunal) la faculté de se faire remplacer par le juge-commissaire d'un autre arrondissement de la même province, pour l'audition des témoins. — Quelques membres voudraient en outre que dans certains cas cette audition de témoins pût avoir lieu devant le juge de canton, par exemple lorsque les localités rendent les communications difficiles."

Ook in 1829 werd door de 1e en 4e afd. de

wensch geuit dat aan den regter-commissaris zoodanige bevoegdheid toegekend mogt worden; dan de Regering vermeende aan die aanmerkingen niet te kunnen voldoen, „omdat men het van groot aanbelang beschouwde, dat de regter-commissaris, *als met de geheele instructie der zaak belast*, *in persoon* de getuigen ondervraagt en zulks niet aan een ander opdraagt."

„In de zeldzame gevallen bij dit artikel bedoeld, behoort meer gelet te worden op het belang der zaak, dan wel op de besparing van eenige justitie-kosten."

Op hare beurt hernam de 1e afd. (1830): „La section ne trouve pas la réponse satisfaisante; les cas prévus sont moins rares qu'on ne pense."

Sedert kwam een lid der Staten-Generaal, zelf vele jaren regter ter instructie (Luzac), op de zaak terug (17 Maart 1830), vooral uit het oogpunt der besparing van kosten en tijd en slaagde hij er in 1836 in, de Regering tot toegeeflijkheid te overreden. Vandaar de redactie van art. 71 en 72 Wetb. v. Strafv. Men betreurde het echter dat de bevoegdheid tot opdragt van het getuigenverhoor beperkt werd tot het geval van ziekte van den getuige. Men deed bepaaldelijk uitkomen dat zoodanige delegatie ook tot andere gevallen uitgestrekt, meermalen zeer nuttig zoude zijn, zoowel voor 's Rijks schatkist, als voor de

ingezetenen; vooral wanneer men in het oog hield dat soms in deze en gene arrondissementen aanmerkelijke afstanden zijn (1): men behoorde de ingezetenen niet noodeloos van hun werk af te trekken, en vooral in den winter niet aan hoogst onaangename reizen bloot te stellen; de verklaringen, zeide men, zijn soms zeer weinig belangrijk en kunnen even goed door den kantonregter als door den regter-commissaris worden ingewonnen.

Nog blijkt het dat op de vaststelling van die voorschriften, met name van art 73, niet zonder invloed is gebleven zeker ontwerp van een ander lid der Staten-Generaal, den heer FOCKEMA, in het bijzonder wat betreft de overzending der vraagartikelen (zie VOORDUIN VI, bl. 265).

Op art. 76 teekent VOORDUIN enkel aan dat de tegenwoordige redactie is voortgevloeid uit art. 20 van het ontwerp van 1828:

„De *regter-commissaris* die op verzoek van een „ander getuigenissen heeft ingewonnen, zal de„zelve besloten en verzegeld aan laatstgemelde „overzenden."

Bij het gebruik der bevoegdheid welke art. 71 Wetb. van Strafv. verleent, behoort men den wenk te behartigen, door den geleerden DE BOSCH

(1) Men haalde o. a. aan: *'s Bosch*, *Zutphen*, *Arnhem*, *Deventer*, enz. VOORDUIN, VI, bl. 361.

KEMPER gegeven; te weten dat zij tot het geval moet beperkt blijven van welgebleken noodzakelijkheid (1). „In den regel toch behooren de getuigen in een daartoe bestemd vertrek van het gebouw der regtbank of ander openbaar gebouw gehoord te worden, omdat de meerdere of mindere achtbaarheid waarmede een verhoor plaats grijpt, ook dikwijls op den getuige van invloed is, om hem het gewigt te doen gevoelen van zijne verklaringen."

Door de woorden *buiten staat* in art. 71 voorkomende zal men moeten verstaan: hetzij wegens *eigenlijke ziekte*, of wel wegens andere ongesteldheid, bijv. een zwak en ligt geschokt zenuwgestel. Zoodanige verschooning en ondervraging *in loco* door een raadsheer van het Hoog Geregtshof te 's Gravenhage wordt verm eld in zake „*Over het Olographisch testament van den heer* J. A. METHORST," Amsterdam 1822, bl. 56.

Met het zoo even aangehaald gevoelen van den heer KEMPER en vooral met den text der wet, schijnt mij de al te ruime verklaring door dien schrijver aan dit artikel gegeven niet wel te rijmen, als hij beweert, dat niet alleen bij ziekte maar ook *in andere gevallen*, de regter-

(1) DE BOSCH KEMPER, Wetboek van Strafvordering ontwikkeld, dl. I, bl. 362.

commissaris bevoegd zoude zijn, eenen getuige in zijne woning te hooren, wanneer hij dit, ter bevordering van de juistheid van het onderzoek, meent noodig te hebben. (1) Wordt het verhoor van een getuige, krachtens art. 72, door den regter-commissaris aan een kantonregter opgedragen, zoo vloeit uit den aard der zaak voort, dat de regter-commissaris, als met het beleid der geregtelijke instructie belast, de processale stukken en de vereischte vraagartikelen aan den gedelegeerde doe geworden; duidelijk is dit voorschrift in het volgende art. 73 uitgesproken.

De artt. 71 en 72 maken melding van *getuigen* wier ondervraging kan worden toevertrouwd aan den kantonregter. — Is de regter-commissaris bevoegd het verhoor van *een verdachte of gedaagde in persoon* in de gevallen van art. 90 en volg. van het Wetboek van Strafvordering, insgelijks aan zoodanigen hulpofficier of regterlijk ambtenaar op te dragen? — Met verwijzing tot hetgeen wij hiervoren wegens de Fransche regtspleging op dit stuk hebben medegedeeld, achten wij de vermelding nuttig van een Arrest van den Hoogen Raad der Nederlanden, bij hetwelk die vraag *implicite* ontkennend is beantwoord.

(1) De Bosch Kemper, dl. I, bl. 363. Vergelijk de Pinto, Handleiding tot het Wetboek van Strafvordering, dl. II, § 55.

(Weekbl. v. h. regt a°. 1844, n°. 493, H. R 27 Junij 1843).

De officier van justitie bij de Regtbank te Goes had zich in cassatie voorzien tegen eene verklaring van den regter-commissaris bij die Regtbank, belast met de instructie tegen B. H. Kracht c. s. als verdacht van het ontvreemden van appelen, door middel van inklimming, en waarbij die regter-commissaris zwarigheid maakte te voldoen aan het bevel van het Provinciaal Geregtshof in Zeeland, waarbij hem was gelast de beklaagden voor zich te doen komen, en hen *in persoon* te verhooren.

De advocaat-generaal Arntzenius concludeerde, ten einde de H. R. zoude vernietigen de dispositie van den regter-commissaris in deze zaak genomen, en ten principale regt doende, verklaren, dat genoemde regter-commissaris zich niet had mogen dispenseren om de beklaagden, tegen welke *dagvaarding in persoon* verleend was, *in persoon* te verhooren, als zijnde hem bij de wet de bevoegdheid niet verleend, om deze werkzaamheden *bij delegatie* door eenen kantonregter te doen vervullen, en dat de H. R. zoude bevelen, dat voornoemde regter-commissaris alsnog de beklaagden in deze zaak *in persoon voor zich* zou doen verschijnen, op den voet en de wijze bij art. 90 Strafv. bepaald, om daarna de in-

structie verder voort te zetten en te voleindigen.

Hebbende de H. R. beslist:

„Dat de regter-commissaris, door zijne verklaring dat hij zwarigheid maakt, om aan den last, bij bovengemeld arrest van het Provinciaal Gcregtshof van Zeeland op hem verstrekt, te voldoen, en door daaraan niet te hebben voldaan, zijne regtsmagt heeft overschreden."

Op dezen grond vernietigde de H. R. gemelde verklaring met last aan den regter-commissaris om aan het bevel van het Hof aldaar ten spoedigste te voldoen.

Bij art. 73 doen zich de volgende vragen voor; namelijk: Mag een regter-commissaris die zelf een last ontving van een ambtgenoot, de geheele of gedeeltelijke vervulling van dien last aan een kantonregter van zijn arrondissement opdragen?

Mag een regter-commissaris regelregt eenige ambtsverrigting opdragen aan kantonregters in een ander arrondissement dan het zijne?

In gewone gevallen zien wij er geene zwarigheid in, het gevoelen te omhelzen van den Heer DE BOSCH KEMPER, wanneer hij bij de behandeling van art. 73 zegt: „uit de bedoeling van het voorgaande artikel is duidelijk af te leiden, dat de wil des wetgevers, met de bepaling in het eerste lid van dit artikel, geen andere is

geweest, dan dat de getuigen, in een ander arrondissement woonachtig, in den regel hun arrondissement niet zouden behoeven te verlaten, om in een ander verklaringen af te leggen, maar gehoord zouden worden door diegenen, welke zulks vermogen te doen, dat is, naar de beginselen van het wetboek van 1830, door de regters-commissarissen en naar het tegenwoordig wetboek, door de regters-commissarissen *of de kantonregters.*"

Met denzelfden regtsgeleerde (1) meenen wij nogtans te moeten stellen, dat er zoodanige moeijelijke zaken kunnen zijn, die naar de beschouwing van den regter-commissaris welke den last opdroeg, niet wel den lasthebber kunnen veroorloven zich van de persoonlijke taak te ontheffen en die op de schouders van den kantonregter te laden.

Tot die ingewikkelde onderwerpen zouden wij brengen de misdaden van vergiftiging, valschheid, bedriegelijke bankbreuk en andere, in de opsporing van welke meer dan gewoon doorzigt vereischt zoude worden.

Allezins billijk is de opmerking van DE BOSCH KEMPER op art. 74 en geheel in den geest van het: *non debet actori licere quod reo non permit-*

(1) DE BOSCH KEMPER, dl. I, pag. 366.

titur, te weten dat gedurende de instructie ook aan een beklaagde de bevoegdheid schijnt te moeten worden toegekend om zich bij request aan de raadkamer der arrondissements regtbank te rigten, ten einde het opontbod van getuigen *in persoon*, wier verhoor hij voor zijne zaak gewigtig acht, te verwerven.

In den aanhef van deze verhandeling is gezegd dat het gebruik van opdragt van ambtsverrigting bij *letteren requisitoriaal* of *rogatoire commissiën* niet zelden voorkomt, wanneer eene huiszoeking tot het inbeslagnemen van overtuigingsstukken, waaronder ook papieren, of andere geregtelijke plaatsopneming bewerkstelligd moet worden.

Onder de vele regtsgedingen die daarvan voorbeelden opleveren, willen wij er een aanhalen dat wegens zijne belangrijkheid en noodlottige vermaardheid wel in de eerste plaats vermelding verdient; wij bedoelen de zaak van J. C. VAN STENIS schuldig verklaard aan vergiftiging.

Hoewel in den loop van dit geding, behandeld voor het provinciaal geregtshof van Zuid-Holland, en waarvan in het Weekblad van het Regt van 1844, N°. 402 enz., een uitvoerig verslag is gegeven, geene melding wordt gemaakt van let-

teren requisitoriaal, is het zeker dat zij op de eene of andere wijze zullen gebruikt zijn tot de huiszoeking welke in de woning van den beschuldigde, te Utrecht, en op diens eigen aandrang heeft plaats gegrepen, terwijl het geding in den Haag werd gevoerd.

Het blijkt uit de akte van beschuldiging „dat ten gevolge van de verzekeringen van den beschuldigde aangaande het gebruik door hem van het gekochte rattenkruid gemaakt, zoodra mogelijk en wel twee dagen na zijne opgaven, *een geregtelijk onderzoek ten zijnen huize is ingesteld*, wanneer is gebleken," enz.

Het beginsel dat wij hiervoren in den Fransehen Code d'Instruction Criminelle gehuldigd zagen, volgens hetwelk eenige hooggeplaatste personen alleen ten hunnent in strafzaken als getuigen mogten worden gehoord, is in ons wetboek behouden, doch beperkt tot de Prinsen en Prinsessen van het koninklijk geslacht; de bijzonderheden zijn geregeld in art. 311—314 van het Wetboek van Strafvordering. De beraadslagingen dienaangaande in de Tweede Kamer gehouden (1), leveren weinig belangrijks op en

(1) Zie Mr. J. C. Voorduin, Wetboek van Strafv., IIe dl., bl. 367—370.

bepalen zich tot punten van redactie. Maar naar aanleiding van deze artikelen meenen wij de vraag te moeten opperen hoe te handelen ten aanzien van buitenlandsche staatslieden ten onzent verblijvende, wier verklaring naar het oordeel van het Openbaar Ministerie of van den regter, licht zoude kunnen verspreiden. Wij zwijgen van de moeijelijkheid die zich zoude kunnen voordoen zoo de Gezant zich op den bekenden vrijdom beriep van *exterritorialiteit*.

Maar in *het Wetboek van Strafvordering aan ervaring en wetenschap getoetst*, bl. 46, verhaalt DE BOSCH KEMPER dat zeker Gezant, wiens handteekening was nagemaakt, zich in den Haag bevindende wel de vriendelijkheid had voor het Hof van Noord-Holland te komen verklaren, dat de van valschheid verdachte handteekening niet de zijne was. Hij voegt er bij dat de verschijning voor het Hof niet zonder moeite was verkregen, en dat de Gezant later betuigde niet te kunnen begrijpen, waarom hij, in eene zoo eenvoudige zaak, niet eene beëedigde schriftelijke verklaring had kunnen afleggen.

Wij gelooven dat hier eene leemte bestaat, welker aanvulling bij de herziening van den dertienden titel van het Wetboek van Strafvordering wenschelijk is te achten. Zoodanige diplomatische agenten die den vreemden Staat of Vorst ver-

tegenwoordigen, schijnen voegzaam in dit opzigt met de Prinsen en Prinsessen gelijk gesteld te kunnen worden.

Dat overigens letteren requisitoriaal tot het verhoor van de in dezen titel vermelde leden van het koninklijk geslacht, uit den aard der zaak te pas komen, is duidelijk, vermits de met dit verhoor belaste president van het provinciaal geregtshof daartoe verzocht zal moeten worden door den regter-commissaris of anderen, welke de getuigenis dier hooggeplaatste personen noodig oordeelen.

Eene kiesche en netelige vraag is deze: Is *de Koning* zelf onder de bepalingen van dezen titel begrepen?

De Bosch Kemper, *Wetb. van Strafv.* 3e dl., bl. 209 zegt *ja;* ons echter dunkt de ontkennende meening van de Pinto (uitvoerig ontwikkeld in zijne *Handleiding tot het Wetb. van Strafv.* 2e dl., § 218) meer aannemelijk, voorcerst op grond der constitutionele leer van 's Konings onschendbaarheid, die, zooals de Pinto aanmerkt, geene openbare discussiën gedoogt over de waarachtigheid en de geloofwaardigheid van eene verklaring door den Koning afgelegd; ten andere uit hoofde der uitdrukkelijke vermelding van de *Prinsen en Prinsessen* welke tot de aflegging van getuigenis 's Konings magtiging behoeven, „en,

„men zal toch wel niet willen beweren, dat de „Koning zich zelven daartoe magtigen moet," enz.

In gelijken geest, leest men in *het Weekblad van het Regt* van 22 Nov. 1841, N°. 236, de afwijzende beschikking van den toenmaligen Minister van Justitie op het verzoekschrift van zekeren ADRIAN, die in eene strafzaak Koning WILLEM II wenschte gehoord te hebben.

In het vroeger vermeld regtsgeding van POLARI, komt wel geen eigenlijk getuigenis voor, door de toenmalige Kroonprinses der Nederlanden, ANNA PAULOWNA, ten jare 1832 afgelegd, maar toch twee processen-verbaal door H.D. onderteekend ter bevestiging der eenzelvigheid van de ontvreemde juweelen, ten overstaan van den Minister van Justitie en van den Procureur-Generaal bij het Hoog Geregtshof opgemaakt (1).

Wij hebben reeds in Hoofdstuk I, § 6, bij de behandeling der voormalige en sedert meerendeels gehandhaafde militaire regtspleging het gebruik der verzoekbrieven in de daartoe behoorende gevallen nagegaan; wij mogen hier niet zwijgen van het in de *Nederlandsche Jaarboeken voor*

(1) ARNTZENIUS, Procès de CONSTANT POLARI, 1e partie, p. 261—288.

Regtsgeleerdheid en Wetgeving, door Mr. C. A. den Tex en Mr. J. v. Hall 1840, dl. 2, bl. 56 volg. aangeroerd geschilpunt, door Mr. C. H. Gockinga ter sprake gebragt, over de getuigenis voor een Burgerlijken regter in Militaire strafzaken, daar zich in zulk geval voor den gedelegeerden regter de aan twijfel onderhevige vraag voordoet op welke wijze hij, op requisitie van den militairen regter, getuigen zal ondervragen.

De moeijelijkheid is vooral deze: of de door Officieren-Commissarissen of den Krijgsraad gedelegeerde Regter-Commissaris, de getuigen zal hooren naar aanleiding van art. 62 *Wetboek van Strafv.*, onder *belofte* van de geheele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen, dan wel of hij krachtens art. 106 *Regtspl. Landm.*, art. 85 *Regtspl. Zeem.*, moet doen afleggen den *eed* en wel *na de onderteekening van het verhoor* (1)?

De Heer Gockinga komt tot het besluit dat de Regter-Commissaris verpligt en bevoegd is om den getuige, dien hij, ten behoeve en op requisitoir van den Militairen Regter, hoort, den eed op te leggen en dien te ontvangen. Tot staving van zijn gevoelen voert hij aan, dat daar het volgens de Militaire Strafregtspleging niet noodzakelijk is, de getuigen voor den Krijgs-

(1) Volgens art. 75 C. d'I. Cr. moeten de getuigen een *eed* afleggen, doch *vóór* het geven der getuigenis.

raad, die over de zaak oordeelt, persoonlijk te hooren, (hoezeer dit *kan* plaats hebben), de verhooren welke de Regter-Commissaris in Militaire strafzaken heeft te houden, van geheel anderen aard en beteekenis zijn dan die, welke hij in het Burgerlijke afneemt, dewijl bij *deze* het verhoor slechts een voorloopig onderzoek, bij *gene* reeds dadelijk afdoende kan zijn; dat wijders volgens art. 101 *Regtspl. Landm.*, art. 80 *Regtspl. Zeem.*, de beëediging wordt verondersteld, wanneer de getuigen voor den burgerlijken regter worden gehoord.

„Het is dus noodzakelijk," zegt hij, „dat de Militaire regter beëedigde getuigenissen ontvange," ..... „het verhoor moet *zóó* plaats hebben dat het voor het doel kan dienen..... De toepasselijkheid van de Militaire Wet is in dezen niet te loochenen, naardien het in regten erkend is, dat de bijzondere bepalingen over eenig onderwerp van Wetgeving boven de algemeene gelden: *in toto jure generi per speciem derogatur, et illud potissimum habetur, quod ad speciem directum est. l.* 80 D. de Reg. Jur."

Zeker pleit de nuttigheid voor het gevoelen van den Heer Gockinga, doch uit het door hem aangevoerde, blijkt tevens het schadelijke van het laten voortduren van onzekerheid op een zoo belangrijk punt, en hoe noodig het is, dat

de militaire regtspleging meer in overeenstemming worde gebragt met de algemeene beginselen der procesorde in burgerlijke strafzaken. — Biedt onze gewone strafvordering de vereenigde waarborgen aan van het *inquisitorisch* en *accusatorisch* geding, de militaire regtspleging waarin doorgaans zonder persoonlijke verschijning van beklaagden of getuigen voor den strafregter, in het geheim en zonder bijstand van verdediger, op de stukken gevonnisd wordt, is een naar het schijnt, niet langer houdbaar uitvloeisel van het zuiver inquisitorisch stelsel.

In het Reglement op de Regterl. Org. en het beleid der Justitie in Nederlandsch Indië komt in art. 33 hetzelfde voorschrift voor als in art. 25 der Regterl. Org. van het moederland.

Maar volgt uit de huldiging van hetzelfde beginsel, dat de koloniale regters en ambtenaren en de Nederlandsche in Europa, dezelfde verpligting moeten naleven jegens elkander?

Streng genomen heeft zich, voor zooverre ons bekend is, tot hiertoe de vraag alleen voorgedaan in civile of handelszaken, maar vermits het de toepassing geldt van een algemeen beginsel, achten wij het niet overbodig beknoptelijk te herinneren wat in eene West-Indische, daarna

in eene Oost-Indische aangelegenheid, beide bij de Arr. Regtb. te Amsterdam vóór eenige jaren is voorgekomen.

Bij een vonnis van 10 Sept. 1841, wegens zekere regtsvordering betrekkelijk het beheer van plantagiën in Suriname, werd de eisch tot het gelasten van een getuigen-verhoor in de kolonie, in dezer voege afgewezen (1):

„Overwegende, ten aanzien van de tweede regtsvraag, of de eischer, niet voldoende zijne positiven waarop zijn eisch berust bewezen hebbende, bevoegd zoude zijn, dezelve door middel van een getuigen-verhoor, voor het Hof te Suriname te houden, te bewijzen;

„Overwegende, dat daargelaten de vraag of deze Regtbank bevoegd zoude zijn, zelfs voegzame termen daartoe aanwezig zijnde, zoodanig een getuigen-verhoor aan het Hof te Suriname op te dragen, zoodanig een verhoor, zooals dit door den eischer is aangeboden, zonder opgave van de getuigen die de eischer wenschte gehoord te hebben, zonder vaststelling der bepaalde feiten, die te bewijzen zouden zijn, niet zoude kunnen plaats vinden zonder het geheele geschil, zoo als dit thans hier is aanhangig, ten aanzien van het bewijs geheel aan het Surinaamsche

---

(1) Zie *het Regt in Nederland*, Amst. 1843, IIIe dl., bl. 202.

Hof over te brengen wijl natuurlijker wijze de gedaagde geregtigd is en behoort te zijn, de te hooren getuigen te reprocheren wanneer daartoe termen bestaan, alsmede op hunne gezegden de noodige aanmerkingen te maken en hun vragen voor te stellen; al hetgeen moetende geschieden, het geschil naar het Hof van Suriname te dien opzigte zoude overbrengen, waardoor de gedaagde van zijnen natuurlijken regter zoude verwijderd worden en tevens moeijelijkheden zouden ontstaan die den waarborg aan den gedaagde van eene goede regtsbedeeling zouden ontnemen;

„Overwegende dat het voorgestelde getuigenverhoor alzoo niet is admissibel en ook tevens onuitvoerlijk," .... enz.

Het blijkt hieruit dat destijds de eisch tot zulk eene rogatoire commissie op zich zelf niet onvoorwaardelijk werd verworpen; eenige jaren later uitte dezelfde Regtbank in de zitting van 5 Oct. 1854 (1) stellig hare gunstige meening. Op de vragen:

„Of deze Regtbank bevoegd zij het gevraagde getuigen-verhoor en de beëediging van alhier te benoemen, doch in Nederlandsch-Indië wonende deskundigen aan den Raad van Justitie te Soerabaija op te dragen? zoo neen: of deze Regtbank

(1) Zie Regtsgeleerd Bijblad, 5e dl. bl. 173 volg.

het een en ander van dien Raad kan verzoeken, bij letteren requisitoriaal? dan wel: of zij zoowel tot het laatstgemelde verzoek, als tot delegatie onbevoegd zij?

Antwoordde zij ondubbelzinnig:

„Overwegende te dien aanzien, dat de al dan niet bevoegdheid van eenig Regterlijk Collegie tot delegatie op een ander moet beoordeeld worden, in de eerste plaats, naar den aard van het grondgebied, waaronder het regtsgebied van het te delegeren Collegie behoort; dat toch het regt van delegeren beperkt wordt binnen de grenzen der Souvereiniteit, uit welke de Regter zijne magt ontleent, en zich naar buiten, dat is in den vreemde, niet uitstrekt; dat de Raad van Justitie te Soerabaija in Nederlandsch-Indië, alwaar uit naam en van wege denzelfden Souverein, als hier te lande, regt gesproken wordt, geenszins als eene vreemde Regtbank mag worden beschouwd,

„Overwegende, in de tweede plaats, dat, om te kunnen delegeren van het eene Regterlijke Collegie naar een ander, vereischt wordt voor het minst gelijkheid van bevoegdheid, om van dergelijke vordering, als waarvoor de delegatie verlangd wordt, kennis te nemen;

„Dat dien overeenkomstig bij art. 200, al. 3, Wetb. v. Burg. Regtsv. delegatie toegelaten wordt

van de eene Arrondissements-Regtbank op de andere, en ook wel op den Kantonregter, maar geenszins op een Provinciaal Geregtshof, als hooger geplaatst Regterlijk Collegie; dat even zoo art. 190, al. 3, *Regl. op de Burg. Regtsv. voor de Raden van Justitie op Java en het Hoog Geregtshof in Ned.-Indië*, in bijna gelijke bewoordingen als het zoo even vermelde art. 200, delegatie veroorlooft van den eenen Raad van Justitie op den anderen, of ook wel (bij het niet-bestaan van Kantongeregten aldaar) op het Hoofd van het Plaatselijk Bestuur;

„Dat op Java drie Regtbanken gevestigd zijn, onder den naam van Raden van Justitie en dat die te Soerabaija tot dat drietal behoort, welke van alle Burgerlijke, zoowel persoonlijke, zakelijke, als gemengde regtsvorderingen tegen Europeanen en daarmede gelijk gestelde personen in eersten aanleg kennis nemen wanneer de waarde in geschil meer dan *f* 500 beloopt, (de artt. 117, 124 en 126 Regl. op de Regt. Org. in Ned.-Indie); dat alzoo daargelaten de eenigzins meer uitgebreide competentie van Raden van Justitie op Java en de eigenaardige attributen, die hun uit hoofde van de bijzondere gesteldheid der Kolonie zijn toegekend, uit de aangehaalde artikelen volgt, dat hij althans ter kennisneming bevoegd is van eene, gelijk de onderhavige, in

eersten aanleg voor deze Regtbank aanhangig gemaakte zaak;

„Overwegende, dat, bij eene bevestigende beantwoording der vraag omtrent het regt tot delegatie, een verder onderzoek omtrent de bevoegdheid tot het gebruik maken van letteren requisitoriaal overbodig wordt;

„Gezien, behalve de reeds vermelde artikelen, artt. 222, 223 al. 2, 224, 232 en 56 Wetb. v. Burg. Regtsv.

„Alvorens ten principale regt te doen;

„Admitteert de eischers, om door alle middelen regtens, zelfs door getuigen te bewijzen: enz.

„Draagt aan den Raad van Justitie te Soerabaija, in Nederlandsch Indië op, om de getuigen, welke de eischers aldaar zullen produceren, te verhooren, en zulks te zijner gewone door dien Raad nader te bepalen teregtzitting, alles behoudens het tegenbewijs.

§ 3. *Internationaal regt.*

Bij de beschouwing van het gebruik der *letteren requisitoriaal* door de regterlijke collegiën van verschillende Staten, ten opzigte van elkander, heeft men allereerst te letten op het volkenregtelijk beginsel van onafhankelijkheid en gelijkheid; hier meer dan ergens, geldt de regtsregel:

"Extra territorium jus dicenti impune non paretur". (Zie mede Wb. Burg. Regtsv. art. 431).

Gelijk wij reeds zagen, werd in vroegere tijden, nu eens wel, dan weder geen gevolg gegeven aan verzoekbrieven van buitenlandsche overheidspersonen; thans is het wederkeerig hulpbetoon der justitie veelal bij verdrag geregeld. Bij gebreke aan uitdrukkelijke overeenkomst heeft het volkenregt bij gebruik ingevoerd, dat men aan elkanders letteren requisitoriaal, deels uit welwillendheid, deels uit welbegrepen staatsbelang voldoet.

Aan het reeds vóór 40 jaren verschenen werk van Dr. Julius Schmelzing, getiteld: *Systematischer Grundrisz des praktischen Europäischen Völker-Rechtes, Rudolstadt* 1818, th. 1, § 155, ontleenen wij de volgende uiteenzetting der gronden van dit gebruik:

„Die Gerichte, sowohl die bürgerlichen als die Straf-Gerichte, in den verschiedenen Staaten Europens finden weniger Bedenklichkeit darin, der gehörig gestellten Requisition ausländischer Behörden um Abhörung von Zeugen, um Abnehmung gerichtlicher Eide und um Mittheilung sachbezüglicher Nachrichten für gerichtliche Verhandlungen zu willfahren. Auch zeigt die neueste Zeit viele Fälle, in welchen die Staaten, bei Untersuchungs-Sachen, einander Gezeugen oder Inkulpaten zum Konfrontations-Akte ohne Schwie-

rigkeit gestellt haben. Über diese beregten Punkte werden auch hin und wieder unter einzelnen Staaten besondere und den politischen Verhältnissen angemessene Konventionen errichtet".

Dezelfde schrijver weidt in § 161 uit over de uitlevering van misdadigers, een onderwerp thans meest bij stellige traktaten (zelfs tusschen Europa en Noord-Amerika) geregeld; hier te lande en in België, door eene bijzondere wet (1), de voorwaarden bepalende op welke jegens vreemde Mogendheden zoodanige uitlevering mag plaats vinden.

Op welke wijze de uitlevering zelve verkregen wordt, leert HEFFTER, *Le droit international de l'Europe* (uit het Duitsch vertaald door BERGSON), p. 137: «Les demandes d'extradition se font par voie de *commission rogatoire*. Elles énoncent les faits et les motifs sur lesquels elles sont fondées. Lorsque l'extradition est requise par plusieurs gouvernements à la fois, elle devra être accordée à celui qui semble être le plus intéressé à la poursuite et offrir le plus de garanties d'une juste répression. Quelquefois on

(1) Belgische wet van 1 Oct. 1833. *Loi sur les Extraditions.* Nederlandsche wet van 13 Aug. 1849, *tot regeling der toelating en uitzetting van vreemdelingen*, ter voldoening aan art. 3 der Grwt Vergelijk ook bij DE BOSCH KEMPER, *Wetboek van Strafvordering ontwikkeld*, 1e dl., bl. 96 volg., het Koninklijk besluit van 1 Sept. 1827.

prend aussi en considération la priorité de la demande."

„Le gouvernement seul a le droit de prononcer sur les demandes d'extradition formées par les autorités étrangères. Quelquefois il délégue l'examen des pièces relatives à la demande à certaines autorités inférieures." (1)

De nieuwste en uitnemendste beoefenaar van het Volkenregt, ROBERT PHILLIMORE, *Commentaries upon International Law*, London 1854, vol. 1, p. 410—432, over de uitlevering handelende, erkent de bestaande onzekerheid wat de theorie betreft, maar wijst uitvoerig aan hoe bij eene reeks van conventiën in de jongst verloopen jaren gesloten, de strenge gehechtheid aan het beginsel van territoriale souvereiniteit en regtspraak is getemperd geworden.

Merkwaardig is te dien aanzien de overeenkomst reeds in 1844 tusschen Pruissen en Oostenrijk tot stand gekomen, bij welke de milde regel aangenomen is, dat vreemde schuldeischers van eenen gefailleerden koopman volkomen over en weder met de inlandsche worden gelijk gesteld. „Bei dem in dem einem Staate eröffneten Concurse werden die dem anderen Staate ange-

(1) Zie ook H. WHEATON, Eléments de droit International 2e ed., Leipzig 1852, tome I, p. 139.

hörigen Gläubiger den inländischen Gläubigern völlig gleich behandelt." (1)

Niet minder loffelijk is het bij Conventie van 20 Sept. 1851 geregeld, gemeen overleg ter beteugeling van den sluikhandel tusschen Nederland en België. Art. 11 dezer „Convention pour la répression de la fraude sur la frontière limitrophe de la Belgique et des Pays-Bas" luidt: „Afin de faciliter la poursuite des contraventions, les agents des douanes de l'un des États pourront, *à la réquisition* de leurs chefs, faite de la part des fonctionnaires de l'autre État, *être appelés à déposer* des faits de fraude, soit devant l'autorité compétente du pays, soit devant les fonctionnaires de l'autre État, mais sans quitter le territoire de l'État, auquel ils appartiennent." (2)

Doch niet alleen bij verdrag, ook in de bijzondere wetgeving van deze en gene Staten zijn voorschriften betrekkelijk ons onderwerp, in zoo verre het buitenland betreft, te vinden, met name in *Pruissen*. Deze trekt A. Frantz in „*Der Preuszische Strafprozesz*, 1852, § 353 (Theil II. bl. 377 volg.) op de volgende wijze zamen:

(1) Zie Rohrscheidt, Preuszen's Staatsverträge, Berlin 1852, p. 494, Uebereinkunft zur Beförderung der Rechtspflege in Fällen des Concurses, 12 Mai, publicirt 16 Juni 1844.

(2) Zie Garcia de la Vega, Recueil des Traités et Conventions concernant le royaume de Belgique. Brux. 1854, tom. II. p. 300.

„Auch wenn auswärtige Zeugen vernommen werden müssen, musz der Inquirent in dem zu erlassenden Requisitions-Schreiben, oder in einer demselben beizufügenden *species facti* vollständig die Punkte aufnehmen worauf die Vernehmung des Zeugen zu richten ist."

„Sollen Zeugen in *Holland* vernommen werden, so führt eine direkte Requisition nicht zum Ziele, sondern es musz unter Mittheilung der Punkte, worüber die Zeugen zu vernehmen, ein Holländischer Advokat-Anwalt zur Stellung der geeigneten Anträge bei dem kompetenten Gerichte veranlaszt werden." (Reskr. v. 29 Dec. 1843. J.-M.-Bl. 1844, s. 19.)

Aangaande het wederzijdsch hulpbetoon der onderscheidene Duitsche Staten in strafzaken, verwijzen wij tot G. Emminghaus, *Corpus Juris Germanici*, Jena 1844, alwaar op bl. 908, 913, 935 verdragen op dit punt voorkomen.

Wat *Frankrijk* betreft hebben wij reeds aangewezen, dat volgens de Ministeriële Circulaire van 5 Avril 1841, alle buitenlandsche rogatoire commissiën aan Fransche regters gerigt, door handen van den Groot-Zegelbewaarder Minister van Justitie, moeten gaan.

Wat het inwinnen in Engeland betreft, van verklaringen af te leggen door getuigen in het buitenland gevestigd, bestaan twee wetten, ons

slechts bij naam bekend, de eene onder GEORGE III, de andere onder WILLIAM IV uitgevaardigd, en wel:

1°. „An Act for the establishing certain Regulations for the better Management of the affairs of the East India Company, as well in India as in Europe.

2°. An Act to enable Courts of Law to order the examination of Witnesses upon Interrogatories and otherwise." (1)

FOELIX (2) zegt wegens Engeland en Noord-Amerika, dat de regters aldaar, wanneer er regtshandelingen in vreemde landen moeten verrigt worden, een of meer van hunne ambtgenooten plegen af te vaardigen, die zich derwaarts begeven; soms belasten zij met zoodanig onderzoek een hunner landgenooten, die zich aldaar mogt bevinden. Dat deze handelwijze echter zeer weinig doeltreffend en hoogst gebrekkig is, valt terstond in het oog, daar niemand aan een aldus gedelegeerde behoeft te gehoorzamen, welligt het niet eens mag.

Ten slotte mogen wij niet met stilzwijgen voorbijgaan, dat bij het Provinciaal Geregtshof van Limburg ontkennend is beantwoord de vraag:

---

(1) 8th Report of her Majesty's Commissioners on Criminal Law, 5th July 1845.

(2) FOELIX, Traité du droit international privé, Paris 1856, tome I. n°. 241.

Of de Officier van Justitie op verlangen van eene buitenlandsche regterlijke overheid, gemagtigd kan worden eene huiszoeking te bewerkstelligen bij iemand, welke verdacht wordt van medepligtigheid aan eene buiten 's Lands, ten nadeele van eenen vreemdeling gepleegde enkele *ontvreemding*, als niet vallende onder het bereik van art. 8 en 9 Wetb. van Strafv (1);

En dat daarentegen, bij zekeren eisch tot echtscheiding wegens mishandelingen, welke te *Triëst* zouden hebben plaats gehad, naar aanleiding van de lezenswaardige conclusiën van den toenmaligen Officier van Justitie bij de Arrond. Regtbank te Utrecht, bij vonnis van 16 Nov. 1855, aan de eischeresse is toegestaan, „door alle middelen regtens, en in het bijzonder door een beëedigd getuigen-verhoor de geposeerde daadzaken te bewijzen, en om, vermits de opgegevene getuigen allen te Triëst woonachtig zijn, tot dat verhoor te procederen voor den bevoegden Regter aldaar, die daartoe wordt gecommitteerd en verzocht om zich die commissie te laten welgevallen." (2)

Deze ootmoedig geuite wensch, met den toon

---

(1) Regtsgeleerd Bijb'ad door Mrs. DEN TEX en VAN HALL, 1814, bl. 438.

(2) Regtsgeleerd Bijblad door Mrs. VAN HALL en DE GEER, 1856, bl. 165.

van eene regterlijke beslissing zoo weinig strookende, is, naar ons dunkt, een treurig blijk van de ongenoegzaamheid der op dit stuk bestaande overeenkomsten tusschen de, bij de handhaving der Justitie evenzeer belanghebbende Mogendheden van Europa.

Heeft men in onze eeuw, door den weldadigen invloed der Staatshuishoudkunde, vele belemmeringen van handel, scheepvaart en nijverheid zien wegvallen; is voor gansch Duitschland ééne wetgeving op het wisselregt tot stand gekomen, het wordt naar het schijnt hoog tijd, dat men den wenk behartige, reeds in 1823 door onzen uitstekenden landgenoot J. D. Meijer gegeven (1): „Cette jalousie de pouvoir mal-entendue est au-dessous de l'état actuel de la civilisation européenne, et ce serait un objet digne de l'attention d'un Congrès général, de fixer invariablement les règles de la compétence entre les divers pays, ainsi que d'assurer partout l'effet d'un jugement légalement et compétemment rendu."

(1) Meijer, Esprit, Origine et Progrès des Institutions Judiciaires des principaux pays de l'Europe, tome VI, p. 520.

BIJLAGE

BEHELZENDE EENIGE FORMULIEREN VAN LETTEREN REQUISITORIAAL.

Wij vinden bij MERULA, *Maniere van Procederen*, 's Gravenhage 1646, de volgende formulen van letteren requisitoriaal.

Blz. 22. *Letteren Requisitoir omme Ghetuyghen buyten 's Landts te hooren.*

Edele, Wijse, Voorsienige Heeren. Alsoo voor desen Hove van Hollandt seecker Proces is hangende ongedecideert tusschen N. ten eenre, ende N. ter anderen zijden: daer inne soo verre gheprocedeert is, dat Partijen bevonden zijn in Feyten Contrarie, ende gheadmitteert tot preuve van heurlieder Vermeten. Ende ons van wegen den voorschreven N. verthoont is hem nootelick te wesen, tot justificatie van sijne Intentie te produceren sekere Ghetuyghen woonachtich onder uw E. jurisdictie: versoeckende aen ons behoorlicke Subsidie van Rechten. Soo ist dat wij uw E. bij desen requireren in faveur ende vordernisse van Justitie, te willen ordineren yemant uyt uw E. Collegie in Wette, met een Secretaris

uwer Stadt, Partyen niet Suspect zijnde: omme tot redelicke kosten van de voorsz. Requirant, naer voorgaende Citatie ende afneminghe van Ede te verstaen tot examinatie van alsulcke Ghetuyghen als deselve Requirant of sijne Gemachtich, op de Articulen of Positien bij hem te exhiberen, voor henlieden sal willen beleyden, heure Informatie te redigeren in Gheschrifte auctentijcq, ende ons secretelick over-seynden, omme Partyen te stercken, als naer Rechten. 'T welck doende sal uw E. vorderinge van Justitie ende ons sonderlinghe Vriendtschap bewijsen, die wij in tyden ende wylen danckelick willen verschulden. Dat kenne, etc.

Gheschreven, etc.

uw. E. goedt-willende de President ende Raden van den Provincialen Raden, etc.

Bl. 22. *Letteren Requisitoir omme te hebben Territorium.*

Edele, Vrome ende Voorsienige, onse gunstighe vrienden: Alsoo seecker Proces ende Controversie Judiciel voor desen Hove onghedecideert hangende is tusschen N. Impetrant ter eenre ende N. Gedaechte ter anderen zijden. In welcke sake soo verre gheprocedeert is: dat de voornoemde Partyen by ons ghewesen ende gheadmitteerd zijn tot kontschap ende probatie van heurlieder vermeten. Ende ons van wegen den Impetrant aengericht en vertoont is geweest hem noodich te wesen te beleyden sekere Ghetuyghen woonachtigh ende hen onthoudende binnen de Jurisdicte der stadt van N. ende sulcx buyten de Jurisdictie van desen Hove. Soo versoecken

wij aan Uw. E. vrientlick in faveur ende vorderinghe van de Justitie, N. die wij ghecommitteert hebben te doen d'Enqueste van de voorsz. Partyen binnen uwe bedryve en Jurisdictie, te willen vergunnen en accorderen *Territorium* en Oorlove, omme ter instantie ende kosten van den voorsz. Impetrant of syne Ghemacht naer voorgaende Citatie, te mogen Eedigen, hooren ende Examineren alsulcke Ghetuyghen, als hij binnen ulieder Jurisdictie sal willen beleyden tot Justificatie van syn Vermeten.

Waer inne by uw E. ons sonderlinghe vrientschap ende aengenaemheyt bewesen sal werden, die wij t'allen tyden in ghelijcke en meerdere redelijcke saken (des versocht zijnde) wederomme gunstelick ende danckelick willen bekennen ende verschulden. Edele, etc. Gheschreven, etc. uwe E. goetwillende, de President ende Raden, etc.

Bl. 22. *Forme van Letteren Requisitoire om eene Sententie buyten 's Lants gheexecuteert te hebben is deze of dierghelijcke:*

Edele, wijse, voorsienighe Heeren. Alsoo N. by Sententie van desen Hove, op den, etc. geobtineert heeft Condemnatie jegens eenen N. van N. Ende dat bij denselven N. ons gheremonstreert is, dat N. woonachtich synde buyten den Ressorte van desen Hove, eghenen Goeden binnen Hollandt en heeft leggende, daer aen hij syne Executie zoude mogen dirigeren; Ende ten eynde 't voorsz. Gewijsde niet illusoir blijven en soude; aen ons versocht heeft behoorlicke subsidie van Rechten; Soo ist dat wij uw E. by desen in faveur ende vordernisse van de Justitie requireren een van uw E. Deurwaerders hier op versocht te willen auctoriseren de voornoemde Sententie aen den voorsz. N. of syne Goederen ter Executie te moghen stellen, ende den selven Deurwaerder alle hulp ende addresse te willen doen, ten eynde de voorsz.

Requirant tot betalinge van sijn voorsz. achterwesen mach geraecken. 'Twelck doende zal uw. E. vorderinge van de Justitie, ende ons sonderlinge vrientschap bewysen, die wy in tyden ende wylen danckelick willen verschulden. Dat kenne, etc. Gheschreven, etc.

Uwer E. goet-willende, de President ende Raden, etc.

Ook in de »Amsterdamsche Secretary, Amst. 1714, bl. 208 volg, vinden wij vele formulieren, waarvan wy slechts die welke op Strafzaken betrekking hebben, willen mededeelen.

Lettere Requisitoriaal, om Getuygenis der waarheid te hebben van een Vremdeling.

Deze komt bijna woordelijk overeen met het eerste formulier, hierboven uit Merula aangehaald.

Rescriptie, of Antwoord op dergelijke Letteren Requisitoriaal van den Hove van Holland.

Edele Mogende Heeren!

Wij hebben, achtervolgens Uwer Ed. Mog. opene Letteren Requisitoir, van den etc. op de positien en articulen, ons daar nevens overgeleverd, regtelijk doen dagvaarden en hooren, voor twee van de Heeren Schepenen, daartoe uyt ons Collegie specialijk gecommitteert, de Deposanten en Respondenten, welkers namen en qualiteiten uitgedrukt zijn in de ingeslotene Acte; behelzende hunne antwoorden op de voorsz. positien en articulen gedaan, en met Solemneelen eede bevestigt; welke Acte wij U Ed. Mog. nevens de gemelde po-

sitien en articulen by dezen te rugge zenden, om te mogen dienen en strekken na behooren, U Ed. Mog. verzoek daarmede vertrouwende voldaan te hebben: En, alzo de voorgemelde Respondenten zijn Burgers en Inwoonders dezer Stad, hebben wij daarby wel willen voegen dit ons ernstig verzoek, dat U Ed. Mog. gelieven hen in deze zaken te administreren kort, prompt regt en expeditie van justitie; 't welk ons te meer oorzake zal geven om te trachten, by voorkomende occasien onze dankbaarheid te doen blijken.

Waar mede

Edele Mogende Heeren, bevelen UEd., enz.

UEd. Mogende

Dienstbereiden Vrienden,

Schout, Schepenen en Geregte der Stad Amsterdam.

Ter Ordonnantie van dezelve.

Op een andere manier, aan de Geregte van een Stad. Erntfeste, Wijze, Voorzienige, Zeer Discrete Heeren.

Hiernevens zenden wy U Ed. de Depositien gedaan op de Contra-Interrogatorien, aan ons gesloten overgezonden by Uwer Ed. Letteren Requisitoriaal, in dato den enz., vertrouwende daarmede der zelver intentie voldaan te hebben.

Waarmede

Erntfeste, enz.

Opene Verzoekbrief, om te achterhalen zeker Faillit en vervoerde Goederen.

Allen Heeren, Magistraten, Schepenen en Geregten, mitsgaders andere Officieren en Justicieren, en derzelver Substi-

tuten, die deze onzen openen Brief zal werden vertoond, saluit; doen wij Schout, Schepenen en Geregte der stad Amsterdam weten, dat wy door de Crediteuren van A. en B. binnen deze stad onderrigt zijn, dat dezelve op den enz. dezer loopende maand enz. met veele Contanten, Goederen en Koopmanschappen hier van daan zeer schelmagtig zijn vertrokken en doorgegaan; hebbende, nog weinige dagen te voren, zeer bedriegelijk en ter quader trouwe, merkelijke groote somme van penningen van eenige der voorsz. Crediteuren weten te bekomen, zonder dat wy weten werwaarts na toe de voorsz. A. en B. hun hebben begeven, of waar dezelve zijn latiterende en hen onthoudende; zo is 't dat wy amptshalven niet hebben konnen nalaten alle Heeren voornoemd, en yder van dien in 't bysonder in welkers jurisdictie en gebied de gemelde A. en B. of eenige der voorsz. Contanten, Goederen en Koopmanschappen mogten werden gevonden, in *subsidium juris*, mits dezen ernstelyk en gedienstelyk wel willen verzogt en gebeden hebben, dat dezelve den Toonder dezes de behulpzame hand gelieven te bieden; ten einde de voornoemde Banqueroutiers en Bedriegers, mitsgaders de voorsz. vervoerde Contanten, Goederen en Koopmanschappen mogen werden geattrappeert en in goede verzekeringe geraken, tot profyt van dezelve Crediteuren; opdat zo vuyl, lelyk en schandelyk banquerout, tot schrik en exempel van andere, in hunne personen, of anders, hier ter stede mag werden gestraft als dat behoort; waar aan de Justitie dienst en ons zonderlinge vriendschap geschieden zal: welke wy weder tegen alle Heeren voornoemd, en elks van hun in 't byzonder, 't allen tyden, met reciproque officien gaarne zullen verschuldigen. Des 't oirkonde hebben Schout, Schepenen en Geregte voornoemt dezer Stede Cachet hier onder gedaan drukken, den enz.

Ter ordonnantie van dezelve,

N. N.

Opene verzoekbrief wegens een schrikkelijke Moord.

Allen Bailjuwen, Meijers, Schouten, en hunne Stedehouderen, die deze onze opene Brief vertoont zal werden, doen wij Schout, Burgemeesteren, Schepenen en Regeerders der stad Amsterdam weten, hoe dat op enz. dag verleden, in den avond, alhier ter stede, eenen A. zeer doerlijk vermoord is, door eenen B. zijnde een Engelsman, wiens toenaam onbekend is, zig met opperen ernerende, kort van persoon, hebbende eenen grooten rooden baard, dien toonder dezes verklaart wel te kennen. En alzo de voorsz. misdaad zo schandelijk en moorddadig begaan is, dat ze met allen ernst, ten voorbeelde en schrik van anderen, gestraft, en de misdadiger daar over met alle naarstigheid behoort vervolgt te worden: Zoo is 't, dat wij ampts-halven niet hebben kunnen nalaten UEd. voorsz. en elk bijzonder daar van bij dezen te verwittigen; en daar beneffens vriendelijk te verzoeken, dat denzelven gelieven na den voorsz. B. alomme vlijtiglijk te doen onderzoeken; om hem, is 't doenlijk, te achterhalen, en achterhaalt, tot voorstand van het regt, de goede hand daar aan te houden, dat hij in verzekering geraken moge: Waar op wij ons zullen verlaten; bereid zijnde hetzelve ten reguarde van UEd. allen voorsz. en elk bijzonder in zulk een geval, des verzogt werdende, mede te doen. Des 't oirkonde dezer Stede zegel ter zaken hier onder gedrukt, den enz. des jaars enz.

Verzoekbrief om Gevangens over te zenden.

Ed. Achtbare Heeren.

Wij hadden wel gehoopt, dat UEd. Achtb. geen swarigheid zouden hebben gemaakt, om ons de twee Gevangens op ons

verzoek tot vordering van het regt, te laten volgen: Dan hebben bij UEd. Achtb. missive vernomen, dat UEd. Achtb. onaangezien de (1) aanbieding bij ons gedaan van te verleenen geschrift van non prejuditie, zulks beleefdelijk gelieven af te slaan. Naderhand zijn wij door onzen medebroeder N. berigt, dat zijn Ed. met Uwer Ed. Stads Volmagtigen in den Hage dien aangaande gesproken heeft; wiens redenen wij in 't kort verhalen zullen: Namentlijk, dat de misdaad alhier begaan is, dat alhier wonen de personen, die door de gevangens beschadigt, en door valsheid bedrogen zijn: dat die de gevangens ziende, zouden konnen bijzonder zekere verklaringen doen, aan wien zij de penningen geteld hebben: dat dezelve gevangens, op aanwijsing van hier in hechtenis geraakt zijn: en dat een van de misdadigen alhier gevangen, en op de voorsz. misdaad gepynigt zijnde, op nieuw zonder versche bewijzen en beschuldingen, niet weder ter pynbank gebragt zoude konnen worden. En alzo wij, zonder den eenen tegens den anderen te confronteren en te hooren, aan de opregte waarheid niet geraken konnen; zo verzoeken wij vriendelijk dat UEd. Achtb. de voorsz. redenen rypelijk gelieven te overwegen; en in gevolge van dezelve, ons de voorzeide Gevangens, onder de voornoemde aanbieding, onbeswaard te laten toekomen, gelijk zulks bij goede naburen, tot voorstand van regten, gepleegt behoort te werden; en wij in zodanig een geval, van UEd. Achtb. verzogt zijnde, zonder eenige swarigheid doen zouden, ook voor dezen in andere nadeeliger zaken gaarne gedaan hebben, en naarmaals doen zullen: mits hetwelk wij ook in dezen, aan Uwer Ed.

(1) Deze aanbieding is niet noodig, maar kan de oversending met regt verzogt worden, wanneer burgers of ingezetenen van deze Stad, niet fugitif, of *in flagranti delicto* betrap zijnde geapprehendeert of te regt gestelt worden, anders als door den Officier, of voor Schepenen dezer Stede, ingevolge van *'t Placcaat van de Staten van Holl. en West-Vriesland; in dato den* 15 *September* 1677.

Achtb. goede wille niet twijffelen, maar de voorzeide Gevangens, met onzen Onderschout, brenger dezes, verwagten. Belovende dezelve na confrontatie van den eenen tegen den anderen, door hem, of dengenen die UEd. Achtb. nevens hem daar mede herwaarts overzenden zullen, dadelijk weder te laten toekomen.

Hier mede enz.

Verzoekschrift tegens het maken en drukken van Schimpdichten, enz.

Ed. Achtbare, wyse, voorzienige Heeren en goede Naburen.

Wij hebben voor dezen vriendelijk verzogt, dat U Ed. Achtb. volgens de Placcaten zouden gelieven ordere te stellen tegens den maker, drukker, en uytstroyer van zeker schimpdicht, waarvan wy het opschrift toen ter tijd gezonden hebben, en verwagten tot nog toe U Ed. Achtb. antwoord. Wy hadden ondertusschen verhoopt, dat U Ed. Achtb. ten minste zouden hebben gelieven te voorzien, dat diergelijke, of geen scherper Faamrovend Geschrift, aldaar in Uwer Ed. Achtb. Stad zoude werden toegelaten; gelyk wy nu met verwondering het tegendeel vernemen, zo als U Ed. Achtb. by het nevensgaande Lasterschrift gelieven te zien, gedrukt by denzelven Drukker als het voorgaande, en onder belofte van nog meerder te zullen drukken, de tyd het toelatende. Verzoeken mitsdien als nog, dat U Ed. Achtb. daar tegens gelieven te doen voorzien, en ordre willen stellen, dat geen meer Lasterschriften en Hekeldichten in Uwer Ed. Achtb. Stad uitgegeven werde. En ons daar op, en een antwoord op het voorgaande, en dit ons schrijven verlatende, zullen wy blyven

Ed: Achtb. enz.

In de *Papegaey* 's Hage 1668 vinden wij een request om te hebben Letteren Requisitoir, welk formulier, hoewel op eene civiele zaak betrekking hebbende, wy wegens den merkwaerdigen inhoud hier opnemen.

Aan den Hove van Hollandt.

Geeft, met behoorlyke reverentie, te kennen A., Koop-Man tot Amsterdam.

Hoe dat hy Suppliant, voor desen Hove, by edicte, hebbende doen dagvaarden B. en C. als Voogden over D., onmondige Dogter van E. in zyn leven gewoont hebbende tot Luyk: F. als getrouwt hebbende gehadt, G. als ook H. en I, mitsgaders K. als Man en Voogt van L., alle Kinderen ende Erfgenamen van de voornoemde E., woonende binnen der voorsz. stede van Luyk, omme executie te sien decerneren, op seker Vonnisse, by den Geregte van Amsterdam, tot laste van de voorsz. E, in zyn leven gewesen, in dato den 4. Augusti 1633, alsoo niemandt van dezelve Gedaagdens, nog te Procureur gemagtigt, van derzelver wegen (ten dage dienende) gecompareert en is geweest, op den 2. Novembris 1638. Default tegens hen-luyden geobtineert heeft gehadt, uyt kragte van dewelke, executie, op 't voorsz. Vonnisse, gedecerneert is geworden, omme ge-executeerd te werden, naar syn forme en inhouden. Ende alsoo de voorsz. gecondemneerdens geene goederen en hebben, onder het resort van desen Hove gelegen, aan dewelke hy suppliant, de voorsz. Sententie ofte Vonnisse, ter executie soude konnen leggen, ende dat hy Suppliant verstaat, dat de voorsz. E. in syn leven, tot Parijs, Rouan ende Lyons, veele gehandelt ende genegotieert heeft gehadt; midtsgaders, dat syn voorsz. Erfgenamen, ter selver plaatse, als nog, handelen.

Soo versoekt hy Suppliant, ootmoedelijk, uwer Ed. Mog. drie distincte Letteren requisitoir, *de eene* aan de Praesident

en Raaden van het Hof van t' Parlement van Parijs; *d'anderen* aan de Praesident en Raaden van het Hof van 't Parlement van Rouan, *ende de derde* aan de Praesident ende Raaden van het Praesidiaal Hof van Lyons, ofte respectieve Geregten der Steden voornoemt; ten fine het deselve gelieve hunne respective Deurwaarders te authoriseren, omme de voorsz. Sententie ende Vonnisse ter executie te stellen, op soodanige goederen, als hy Suppliant, of sijnen Gemagtigde, onder hunne respective Resorten, sal weten aan te wijsen, de voorsz. ge-condemneerdens toebehorende, *in communi et optima forma.*

Dit doende. enz.

De 4 volgende formulieren zijn de in het tegenwoordig Fransche regt gebruikte, de eerste vindt men bij NOGRON, Code d'Instr. Crim., (p. 241) de anderen bij DUVERGER, Manuel du juge d'instruction (tome 3, p. 426—428).

Modèle de commission rogatoire à un juge d'instruction d'un autre arrondissement, pour entendre des témoins éloignés.

Nous, juge d'instruction de l'arrondissement de...., département de....

Procédant sur la plainte qui nous à été rendue le...., par le sieur A.... (*profession*), demeurant à....., contre François S.... (*profession*), demeurant à, et attendu qu'au nombre des témoins des faits énoncés dans ladite plainte, se trouvent: 1°...., 2°....., lesquels résident hors de notre arrondissement;

Requérons, conformément à l'article 84 du Code d'instruction, monsieur le juge d'instruction de l'arrondissement de...., où résident lesdits témoins, de recevoir leurs dépositions,

pour nous les envoyer ensuite closes et cachetées, en conformité de l'art. 85 du même Code.

Fait à..., le.... (*Signature.*)

Délégation ou Commission Rogatoire pour l'audition de témoins.

Nous F. D., juge d'instruction, etc.

Vu la procédure instruite contre le nommé...., profession...., demeurant à..., inculpé de... (*ou* vu la procédure instruite à l'occasion de *tel délit*, commis à..... le...., au préjudice de...., *ou* sur la personne de....);

Attendu.....

Vu les articles 83 et suivans (*ou* 84 et suivans, *ou* 511, *ou* 514) du Code d'instruction criminelle;

Donnons commission à M. le juge de paix de... (*ou* donnons commission rogatoire à M. le président du tribunal de première instance de...., *ou* requérons M. le juge d'instruction de...., ou M. le président du tribunal de première instance de...., etc),

De faire citer à comparaître devant lui, à la requête de M. le procureur du roi, et d'entendre en témoignage sur les faits et circonstances qui peuvent être à leur connaissance relativement au délit imputé audit .... (*ou* relativement au délit prémentionné),

Les témoins ci-après nommés :

1°. (Désignation aussi exacte, aussi complète que possible des témoins).

2°. ....

3°. Tous autres témoins qui seraient désignés par les précédens, ou qu'il aurait découverts, et dont l'audition paraîtrait utile pour la manifestation de la verité;

Et de nous adresser le procès-verbal d'information, avec la présente délégation (*ou* commission rogatoire), et toutes les

pièces formalisées pour son exécution, conformément à la loi.

Fait et donné à ... le ... (Sceau.)

Subdélégation.

Nous F. D. juge d'instruction, etc. ;

Vu la commission rogatoire de M. le juge d'instruction de ..., en date du..., à nous donnée pour entendre en témoignage, les sieurs ..., relativement à ...

Vu l'article 84 du Code d'instruction criminelle ;

Commettons M. le juge de paix de..., aux fins d'exécuter ladite commission rogatoire, ci-annexée, et de nous renvoyer, après son exécution, cette commission, avec la présente et tous les actes formalisés pour en remplir l'objet.

Fait et donné à ... le ... (Sceau.)

ou l'on écrit simplement au pied de la Commission :

Nous ...., etc.

Vu l'article 84 du Code d'Instruction criminelle.

Commettons M. le juge de paix de, .., pour remplir l'objet de la présente commission, qu'il nous renverra ensuite avec tous les actes d'exécution.

A..., le... (Sceau.)

Commission rogatoire pour l'audition de témoins militaires.

Nous F. D. juge d'instruction, etc.

Vu la procédure, etc.

Attendu....

Vu les art. 80 et suivans du Code d'instruction criminelle et les art. 2, 3, 4 et 5 de la loi du 18 prairial an II.

Requérons M...., d'entendre pour nous et en notre nom, conformément à la loi, et de la manière prescrite par les art. 71 et suivans du Code d'instruction criminelle, les témoins ci-après 1°...., 2°...., 3°....

Auxquels il fera les questions suivantes :

1°. Connaissez-vous le nommé?

2°. ....

3°. Au premier témoin, avez-vous connaissance de tel fait ?

4°. Au troisième témoin, ...

Et tous autres témoins dont l'audition paraîtrait utile pour la manifestation de la vérité, sauf à adresser aux uns et aux autres, telles questions quil jugera convenables et qui résulteraient des réponses obtenues.

Conformément à l'article 5 de la loi du 18 prairial an II, nous avons communiqué au prévenu les questions contenues en la présente commission rogatoire, et lui avons notifié que la loi lui accorde le droit d'y faire ses observations, et même de rédiger ou de faire rédiger de nouvelles questions pour les mêmes ou pour d'autres témoins, dont il croirait les dépositions nécessaires à sa défense.

Le prévenu nous a declaré ... et a signé (*ou* dit ne savoir, ne pouvoir ou ne vouloir signer de ce requis).

Signature du prévenu.

Invitons M...., à nous adresser incessamment, avec la présente commission rogatoire, le procès-verbal d'information et tous autres actes d'exécution.

Fait et donné à .... le.... (Sceau).

THESES.

I.

Nulla antinomia inter L. 4 D. de auct. et cons. tut. et L. 49 D. de acquir. vel omitt. hered.

II.

Probanda non est CUIACII sententia, qui in casu L. 33 D. de condict. indeb., dat condictionem incerti.

III.

Servitus fenestrarum, vel ne luminibus officiatur, praescriptione constitui nequit.

IV.

Judicis auctoritas ad vendenda praedia minorum cum majoribus communia, requiritur, si agitur communi dividundo.

V.

Cambium siccum a mercatore profectum, non utique est res mercatoria.

VI.

Creditor mercatoris, sciens debitorem solvendo non esse, solutionem recte accipere nequit.

VII.

Non facio cum Cons. DE PINTO, in art. 76 C. de Meth. Proc., verbis »*onregtmatig of ongegrond*," unice quaestionem juris spectari.

VIII.

BECCARIA sibi parum constat, in delictis politicis poenam capitis justam statuens.

IX.

Recte ORTOLAN (Éléments de droit pénal, Paris 1855, p. 775):

»*La grâce est un complément nécessaire de la pénalité sociale.*"

X.

Delicta militum propria utique a judice militari dijudicanda sunt, non vero communia.

XI.

Censura orationis ad Ordines Generales, a Rege habitae, libera esto.

XII.

Het is beter voor de welvaart van het werkvolk in 't algemeen, dat men bij het stuk, dan bij dagloon late werken.

XIII.

Verbodswetten omtrent het smelten en het uitvoeren van gemunt geld zijn, noch doeltreffend, noch regtmatig.

XIV.

Te regt zegt ADAM SMITH (Wealth of Nations, London 1776, vol. II, p. 83):

"The wealth of a neighbouring nation, though dangerous in war and politicks, is certainly advantageous in trade."

XV.

Even juist zegt dezelfde schrijver (Vol. II, p. 91):

"The effect of bounties, like that of all the other expedients of the mercantile system, can only be to force the trade of a country into a channel much less advantageous than that in which it would naturally run of its own accord."

XVI.

Zeer onjuist is de gevolgtrekking door LORD LAUDERDALE gemaakt in het volgende gezegde:

„Let water become scarce, and be exclusively possessed by an individual, and you will increase his riches, because water will then have value; and if wealth be the aggregate of individual riches, you will by the same means also increase wealth."

XVII.

Te regt zegt J. DROZ (Econ. Polit. livre II, ch. V):

„Les lois qui imposent des conditions pour être admis à travailler, sont inutiles pour former de bons ouvriers, funestes à la classe laborieuse, nuisibles à tous les consommateurs."